

HAMDI GIRAYBAY

YAS
Tatarlarga

MENZUMELER

Casa de editură și presă „ȘANSA” - S.R.L.
București, 1994

HAMDI GIRAYBAY

YAŞ TATARLARGA

MENZUMELER

CASA DE EDITURĂ ŞI PRESĂ „ŞANSA” S.R.L.

Bucureşti, 1994

Coperta de ILEANA GHÎTESCU

ISBN 973-9167-31-4

Toate drepturile aparțin
CASEI DE EDITURĂ ȘI PRESĂ „ȘANSA” S.R.L.

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

Subsemnatul, nepot de frate al poetului erou tătar, Hamdi Ghirai bay din Crimeea, am considerat ca o datorie patriotică, să public acest volum de poezii, pentru a fi cunoscut de generațiile viitoare, respectiv Tătarii din Crimeea, Dobrogea și din lumea întreagă.

Poeziile au fost păstrate în manuscrisul poetului iar mama mea le-a ascuns în pernă, în anii vitregi ai exilului. De-aceea, am crezut că este și o datorie familială, în amintirea unchiului nostru, să le public, acum.

Poporul tătar, care a suferit secole întregi de întunecime și opresiune străină, acum, datorită suflului de libertate și democrație, ce a cuprins popoarele la acest sfârșit de secol, se luptă acum, pentru consolidarea personalității sale naționale și culturale, ideal pentru care au luptat și s-au jertfit Hamdi Ghirai bay și sute și mii de patrioți tătari.

Sper că acest gingaș volum de poezii, care reprezintă testamentul umanist și național al lui Hamdi Ghirai bay va constitui un îndemn pentru generațiile de Tătari, în lupta lor pentru un viitor mai bun, mai luminos al poporului lor. Măcînd așa, vom aduce cel mai bun omagiu în amintirea poetului.

Cu această ocazie, trebuie să mulțumesc celor care m-au ajutat să public această lucrare: d-nei Piraye Kadrizade, d-lui Kerim Altay de la Radiodifuziunea Română, și nu în ultimul rând, d-lui prof. univ. Mihai Pișcoci, pentru sprijinul moral și material.

LATIF AZIMM

fiul lui Abdul Ezel Ghirai bay și al
Hatice Bezazi

București, octombrie 1994

ILK SÖZ,

Vatanı için şehit ketken emcem — merhum Hamdi Giraybaynıñ ağır gurbet senelerinde anamnıñ yastığı altında gizli saklanan bu demet manzumelerini bastırmak ve candan sevgen tatar milletine, hususen, Kırım ve başka ülkelerde yaşagan soydaşlarımızga bu şiirlerini tanıtmaknı menin milliy ve aileviy bir borcım saydım.

Tatar milleti asırlarca zulum ve baskı altında yaşap, bugün dünyada serbestlik yelleri eskende özinıñ milliy ve kültür menligin muhafaza etnege çalışacaktır. Bu emel için Hamdi Giraybay ve başka büyüklerimiz and etken.

Ümit etem ki bu zarif şiir cüntigini okuycek arkadaşlarımız Hamdi Giraybaynıñ vasiyetnamesinden ibret ve sevk alır. öz milletini aydınlıkka çıkarmak için çalışır. Böylece merhum şairnıñ hatırasına saygı etmiş ve güzel fatiha okugan oluruz.

Kitapnı tertiplemege yardım etken arkadaşlarga—sayın Piraye Kadrizade hanımga, Bükreş radiosi türk şubesiniñ başı Altay Kerim ve sayın univ. professorı Mihail Pişkoçi efendilerge candan teşekkürlerimni bu vasta ile de belli etem.

LATİF AZİM
Ezel Giraybay ve
Hatice Bezaziniñ oğlu.

Bükreş, Ekim 1994

BAŞ SÖZ

Hamdi Giraybay 14.2.1901 de Kefe Kazasının (judet) Yamsala köyünde doğdu. 1910 da Karasubazar iptidai mektebini birincilikle bitirdi. 1913 de şiir yazmaga başladı. 1915 de „Öksüz“, „Kartal“, „Yaz“, „Kış“, „Bahar“ adlı küçük şiirler yazdı. 1917 de Akmesaidde açılğan ruşdiye mektebine (gimnaziu) kirmek için ilk arıza (cerere) bergen ve birinci olarak kabul etilgen o oldu. Mektepde talebe cemiyeti kurdı ve bir kiraathane (sala de lectură) açdı. Kırmıda siyasiy sarsıntılar ve harpler yüzünden tahsilini devam ettiremeyen Hamdi Giraybay 1920 de bolşeviklerin Kırmıga kirmeleri neticesinde açılğan İşçi fakultesinde ve gimnazyada okudu. 1921—22 senesinde açlık karşısında gene tahsilini yarı bırakarak, millet işleri komisarlığında çalışmaga başladı. Kırmının büyük bir kısmını ve bir çok köylerini dolandı. 1921 de Kırım Cumhuriyetini ilan etken toplaşuvda genç bitaraf vekillerden olarak iştirak etti. 1922 de Kırım tatar toprak istihsal şirketine kirdi. Tatar darulfunun (universitate) talebeleri kooperativini açtı ve onun müdürü oldu. Aynı zamanda şark fakülteti talebe derneğinin de reisi seçildi. 1923 de bir gemi ile İstanbulğa keldi, edebiyat fakultesine kirdi, üç senede bu fakulteni muvafakiyetle bitirgen Hamdi Giraybayın „Kırım tarihi“ adlı yazgan tezi bütün profesörlerin takdirini kazandı. Bir şiirler mecmuasının başına koyulğan Kırmıtatar edebiyatına ait mukaddemeside (introdücere) kendisinin bu kıymetli tezine ilave etilgen edi.

8 Kasım 1926 da Kırmıga ketken Hamdi Giraybay 13 Eylül 1930 da bolşevikler tarafında şehit etildi ve en esash eserini bermeden kurban ketti. Merhum Kırım faciasını yalnız Kafası ile değil, bütün ruhu ile añlğan ve menünsegen bir milletçi edi. Kırım gençleri arasında sanimiyeti, yigittligi, fedakarlığı, ile tanılgan ve sevilgen Hamdi Giraybayın bu vasıfları ve sağlam milliy inamı bütün şiirlerinde, kıymetli tarihîy-eserinde hattâ mektuplerinde bile çok temiz, çok yüksek bir şekilde yaşar. 1926 da niçün Kırmıga ketti? Bu seyahat merhumun ilmiy ve siyasiy arzu ve kannatlarının tabii bir neticesi edi. Kırım tarihini candan sevgen ve hayatını buna bağışlğan Hamdi Giraybay İstanbul kitaphanelerindeki

Kırımğa ait eserlerni teşkerdi, Kırında ve Rusiyede bulungan eser ve vesikalardan faydalanmaga çok ehemiyet berdi. Bu kârarga kelmesine mühim bir sebep de Kırında yetişken gençlikke ve canlangan ilmi, edebi hayatka yardım etmek ümitinde olmasındır.

Hamdi Giraybay'nın bütün bu kanaatleri ve ümitleri bolşeviklernin bizge çalışmak imkanı bereceklerine inanmasından ileri kele edi. — „Men fakir bir ailenin balasım, kendi çalışmamle hayatımı kazandım ve okudım; bolşeviklerge karşı siyasiy hiç bir cürümde bulunmadım. Istegen şeyimi de çarlığın zulumu ile medeniyetten uzak kaldırılğan halkımızun medeni seviyesini yükseltmektir.

Bizim halk edebiyatımızı toplamamızga, teatromuzu kuvetlendirmemizge, muzikanızı notaga almanızga ve zenginleştirmemizge, tarihinizi işlememizge, mazimizi öğrenmemizge olar niçün mania olsunlar? Onlar bütün bu sahalar-daki hürriyetimizi resmen kabul ve ilan etmediler mi? Onlar bizge mani olmak bir tarafta tursun, yardım edecekler. Bugün Kırında çıkkın „İleri" ve „Okuy işleri" kibi mecmualar yalnız Kırımın tarihinde değil, bütün Türk aleminde ne zaman köründi? Bizge yapılgan zulumlar inkılap devrinin taşkınlığından ileri keldi. Bolşevikler bizim faciamızın anladıkça, biz de onlarga yakınlaştıkça bu zulumlar bitecek ve onlar yalnız Kırındaki halkımızga bütün imkamları bermekle, kalmayacak, hatta Romanyadaki kardaşlarımızı da Kırımğa kelmelerini temin edecekler" — der edi. O bu imanında o kadar samimi edi ki, yalnız kendisinin değil, hatta, benim bile Kırımğa keterek, çalışmamı gerek olğanı fikrinde edi. „ — Bolşevikler bütün milli fırkacılar için umumiy af ilan etmediler mi?" — der edi.

Bu kanaatlerle Kırımğa ketken Amdi Giraybay bir kaç ay tevkif etilgen son serbest bırakıldı, ilmi çalışmalarga sarıldı. Kendisinin bolşevik idaresine karşı hiç bir vaziyet almaganının en büyük delili — bu kanaatları ve bu ümitleridir. O halda Hamdi Giraybayı niçün öldürdüler? Bu sualni tarih bolşeviklerden esash olarak soramaktadır. Sizler için bir tehlike olmagan zavallı Kırımlıları niçün atesden, kılıçdan keçirdiniz? Niçün onbinlerce Kırım tatarını bala çagaları ile Urallarga attınız? Niçün sizden daha ağır şartlarda inkılapka çalışan binlerten Kırım gencini hiç bir esaska, hiç bir kanunga istinat etmey mahvettiniz?

Niçün sizge itimatları olğanları bile, İstanbul'dan kalkarak

kendi ayagı ile sizge kelgen Amdi Giraybay kibi gençlerni de eliniz titremeden öldürdünüz?

Not : Bunlar Cafer Seydahmetnin „Kırım şiirleri” kitabına yazdığı ilk sözdendir. 1935 de basılan.

Hayatımın sonunda, Kırımdan ayrılғанıma tamam ellı sene tolganda merhum, belli şairimiz ve fikir kurbamız Hamdi Giraybaynın şiir defteri, (el yazıları) kolıma keçdi. Bu el yazıları kim yazğanı mağa belli degil, çünkü bir yerde „agamnıñ kız kardaşını Sare balalar bağçasına barganda yazdığı şiirinden bir beyiti aklımda kalğan” — diy ; bu sebepten kardaşı Ezel Giraybay agasının şiirlerini bu defterge köçürüp alğan degen fikirge keldim. Kim defterge köçürgen olsa olsun, şiirler Hamdi Giraybayğa aittir. Defterdeki şiirler 1919—1920—1921 senelerinde yazılğan. Yalnız „mubaligacı bir şairge” — degen şiiri ve menim başka bir Kırım mecmuasından alıp koşkan „ — „Yaşlıǵına toymay ölgen arkadaşım Yahya Ferid’ke”-adlı şiiri 1927 senesine aittirler. Demek bu ekı şiirni İstanbul’dan kaytıp kelgen son yazğan. Türkiye’den kaytıp kelgen son başka manzumeler de yazğanına şek-süphe yok, lakin onlar her halda saklanıp kalnadılar. Belkide hapis etildiǵi vakit el koyuldı, — konfiske etildiler.

— Menim balalıǵımda, 6—7 yaşlarımda olğan devrimde evimizge babama bir kaç kere kelgen edi.

İlki kere haps etilgende onı biraz vakittan son serbest bıraktılar. Sonkı kelışı, o zaman 1927—28 senelerine aittir. Ekinci defa tevkif etilgenden son hiç kimse ondan bir haber almadı.

Men ekinci üçinci sınıflarda okuganda kıraat kitabımızda onun bir kaç şiiri basılıp, men o şiirlerini ezberden bile edim ve hala hatirimden çıkkıanları yok. Bunlar „Ketme balam ayıptır”, „siçançık ve mışıcık”, „Tayçigim”, „Talak” ediler. Bu Arap urufatı ile yazılğan şiirleriniñ imlasını men deniştirmeden sakladım, — ona riayet ettim : yalnız noktalamada bazı işaretler koydım. O her satırdan son nokta koyğan. Arap urufatında” O ve u, h, k, g harifleri aynı yazıla. Anlaşılmıǵan sözlernen pek oğraştım, bir kaç sözden başkasını hepsini çikarıp aınladım.

Hamdi Giraybaynın öziñe mahsus bir üslubı ve lehçesi bar. Şiirleri Kefe-Karasuv lehçesinde yazılğan. Bu bölgede yaşağanlarınñ konuşmasında bazı bir kucurluklar körine turgan. Temiz çöl tatarlarınıñ tilini kullanganları halda „ber yerine ver, bar yerine var der ediler. Şiirleriniñ çogusu milliyetçilik,

vatanperverlik duygularını aks ettire, diğerleri yaşlık ve sevgi hisselerini canlandıralar. Her halde bu defterde Hamdi Giraybaynı yazgan şiirleri hepisi bar desek yanılırız — ya saklanıp kalmade yada G.P.U. tarafından konfişke etildi. Onun şiirleri içinde köyge kelip Tatar halkına cebirzulum etken bir" pristav" (ofiter de poliție") hakkında yazgan bir şiiri olacak, defterde bu şiir yok. Bu pristav" hakkındaki şiirde bir köy kadınının omı kuvgan „ket kazak koramdan" degeni hatırında kalgan. 1918, 1919, 1920, 1921 senelerinde yazılğan şiirleri gam-keder tolu çünkü Hamdi Giraybay bu şiirlerini Kırımın ağır pek karanlık bir vaktında yazgan; sanki me-rekep yerine kalemı kan ile yazgan.

Büyük şehidimiz Celebi Cihan'ğa hitaben yazgan bir kaç şiiri bar. Bu şiirlerini Sovyet hükümetinin ilk senelerinde dere olunması imkan oldu mu aceba? Belkide ilk senelerde 1921 den 1928 lerge kadar bolşevikler bizim matbuatımızı pek teşkermediler, teşkerseler öyle şiirlerini basılmasını yasak eter ediler. Sonradan Celebi Cihan'ın adı-yolu okulmadı, o yasak bir insan oldu, ona ve arkadaşlarına yalnız lanetler yağdırır ediler. Daha bir kaç sene evvel onlarga milletçi, burjuva şairleri etiketleri takılır, men etilir, adları bile anılmaz edİ. Hamdi Giraybay da bu sırada olup onı da burjuva milletçisi sayar ediler. Hamdi Giraybay Kırımın en ağır, karanlık bir vaktında yazmaga başlay. 1917 senesinin kuzünde Kurultay toplanı, 1918 nın şubatında bolşevikler ve Kırım Tatarları arasında uruşlar meydan ala. Kırımlıların mağlubiyeti neticesinde Celebi Cihan'ın elge keçirip idam eteler ve cesedini Karadeniz'ge atadar. Kırım bu devirde bir kaç kere beyaz ordunun be bir kaç kere de bolşeviklerin eline keçe. 1918 nın sonlarında Kırıma almanlar da kireler. Nihayet sonki general Vrangel de çekilgen (kaçkan) son bolşevikler üçüncü defa ve temelli yerleşler. 1921—22 ss vuku bulgan açlıkı da Hamdi Giraybay güzel tasvir ete. „Şiirlerini o zaman kullanılğan imla ile yaza. Mesela : altın poşu, bolub, solub, avuşub, kavuşub, kararub — dep yaza. Bazda tugül, bazda tuvul dey, bazı ev, bazda ise uy dey. Caş, bazı yaş ve ilahı. Her yerde öz lehçesine riayet etmey. Onun zamanında Kırımda şairler hepisi öz lehçesinde yazar ediler; lakin pesir yazganda edebi tıl kullanılır edİ. Mesela : Onun Celebi Cihan'ğa bağışlap yazgan şiirlerinin birinde, Meude and etti m şiirinde baş sozde" Doğdıgından ölünceye kadar milletinin saadetine çalışan milletti için çalışmaktan hiç bir vakit bukmayan ve en sonra milletinin saadeti oğrunda canını bile feda etmeye razı olan

Celebi Cihan'e hitaben „— dep başlay. İşte bu o zaman Kırım-
daki edebi tîl. Kırımda üç defa tîl konferansları ötkerile, bol-
şevik devleti temelleşken son, ise tîlimiz buzuldı, yani büzdu-
lar. Hamdi Giraybay'mn şiir yazmak istidatı yanında, öz
milletini pek sevgeni, onun oğrında can bermege hazır olgani
— „Mende ant ettim”, „Cigîtke”, „Tatar yaşlarına”, „Millet
sevgisi bohnagaydı”, adlı şiirlerinde pek güzel aks attiril-
gendir. Yaşlık, sevgi hisslerini aksettiren şiirlerinde ise pek
samimi açık bir şekilde tasvir ete.

Hamdi Giraybay menin bala közlerimniñ oğünde orta
boyılı, esmeri yüzli, Tatar sımasında pek şirneklî bir insan
olarak kalgan. Öziniñ ince san'at ruhiile başına kelecikleriñi,
acı kaderiniñ evelden dnygan, lakin son dakıklarında bile
sözinden, fikrinden dönmegen nadir insanlardan biridir.
İşte hakiki cigitler, kahramanlar, fikir kurbanlarıböyle son
dakikalarında idam karşısında bile fikrinden vazgeçmegen,
seyrek rastlangan insanlardır. Halkımız on her zaman saygı,
minnettarlık ile añacak. Men onun şiirlerini — arap harifleri
ily yazılğan şiirlerini-memnuniyetle, kayb olmadan saklapp
kelgenine sevine-sevine latin hariflerine çevirip yazdım. Şau-
sımızga Hamdi Giraybay'nın kardaşı Ezel Giraybaynın ömür
arkadaşı bu defterni kayb etmey saklapp kelgen.

Büyük şehidimiz, fikir kurbanımız ve şairimiz Hamdi
Giraybay Allah'mn tahmetinde olsun

PIRAYE KADRIZADE

Babası Abdullatif efendi zamanınıñ belli ulemalarından
olup medresede ders bergen ve imamlık etken., aytuvlı hadim-
lerden biri olup, aynı zamanda yüz baş koyunu beş altı atı,
yedî sekiz sığırı olup ziraat, (agricultura) ile de oğraşkan.
Orta halh köylülerden eken.

EZEL GIRAYBAYDAN (kardaşı)

EZEL GIRAYBAY :

Ant etdin sen ant etkenniñ antı içün ölmege,
Kaygırdım sen milletiniñ azathgıñ körmege,
Çagırdıñ sen cigitlerni cavnıñ colin bölmege,
Serbestlikke karşı çıkkın hainlerni kömmege,

Cesur edin, cigit edin kahraman bir yas edin,
Imaniña kavi edin, sarsınmaz bir taş edin,
Küçüklerge akran edin, büyüklerge baş edin,
Millet için canın bergen batırğa yoldaş edin,

Fitneçiler, hiyanetler seni ögge sürdiler,
Bolşevikler, cellatları seni talap ürdüler,
Can çekışdin türmelerde millet-millet bagırıp,
Şehid oldin bu milleti azatlığa çağırıp.

Duşmanlarga zehir saçtin, onlarga köküis kerdin,
Millet için küreşmege yaradanga söz berdin,
Kılıçdan da keskin edi senin aytkan sözlerin,
Çelkdayın geke edi o mülayım közlerin,

Bizler seni aulamadık, kadiriñni bilmedik,
Millet için tölkken kanlı köz yaşını silmedik,
Sen ne kadar kaygırsañ da saga biz kol tutmadık,
Baş kaldırgan düşmanları aldın alıp cutmadık.

Men eminim tarih seni ille takdir etecek,
Men eminim bir saf nesil işin alıp ketecek,
Men eminin bu zulumlar, bu horlıklar bitecek,
Men eminim Tatar gene maksadına yetecek,

İşte o kün bizim milli kök bayraknıñ üstüne
Altın suvıman yazılacak senin aytkan sözlerin
„Ant etkenmen ant etkennin antı için ölmege”
Dep cırlarda biz ketermiz cavnıñ colu bölmege.

EZEL GIRAYBAY

ALTAYLIGA

Bizniz hakikat arslanı, Cingiz, Timur ulları,
Davud salgan tögerekke Tañrının gür kulları,
Buzlu tavlár, deren carlar, cılğaları atlatub,
Cebe çalgan, köpük kuskan cüyruklerni patlatub,

Cansız turgan tar dünyanıñ çölleriñe cayıldık,
Nesli çürük batırlarınıñ biz Tañrısı sayıldık.
Taliy kaytdı, tartdı uzun cılan başın tıkkedı,
Cav-caranın kayguları belleriu dört bükledı.

Köp kıynasa, cılatısa da bizni kara bahtımız.
Horlansada da karak kalmaz taş temelli tahtımız
Kıyametten burun bizni cehennemge salmañız ! ...
Koluñızda cürük kücmen bizge ayak calmañız ...

Milyonlarman yıl keçse de kinli cigit soyumuz,
Hiç coyılmaz turar egeç muñlı cırlar, toymız,
Buhar bolub kökke çıkar burçakdayın cavarımız,
Kün tuvuşdan tap batıga deryadayın avarımız,

Ey Altaynıñ tazelenen solmagan al güllerı,
Uzaktardan bir birine cırlagan bülbüllerı !
Yok mı bizde hiç tıl, avuz, dertleşmege, aytmaga ?
Cüyruklerni aylandırub kart devirge kaytmaga, ?

Cañgırtayık kart dünyanıñ destan bolsın tillerde,
Ne haksızlık, ne horlık bo ? bizniñ yesir illerde,
Soyumızni yaratkanda kücui bergen Tañrımız,
Cav aldında yardım koluñ bizge kergen Tañrımız,

Et bir emir, turanhlar kurultayın cıyayık,
Yurtımızni baskan selge tibden tinak tiyayık ! ...

Akmeescid oktabr, 16—28, 1920

SATLIK IMTIHAN

Mına akam şimdi saga aytaacakman bir masal,
Közlerini bek akıtma, sözlerime kulak sal,
Ocalik için imtihanga kelgen eken bir akay
Koltugunda kadılgara bir de maylı kalakay.

Bu zavallı medresede onsekiz yıl okugen
Evge kelse anasının yüzbez, keten tokugan.
Şimdi endi imtihanga kirmege de tartına,
Keleş etüb bir tanışkan kadılarının kartına,

Kadı akay bir milyonnu parçaçığın algan son,
„Ey yarabbüm, çok şükür” dep kisesine salgan son,
Imtihanga özü için bir başkasın tapmasın,
O kişinin imtihanı özin oca yapmasın,

Şariatea yaman bir iş bolmaganın bildirgen,
Bu kapkara haksızlığını yektay etub sildirgen,
Kalb oca corta-corta keldi benim katına,
Baş köterub bir karadım tanmayan catına,

Hoş keldiüz, kay köysünüz, musafir, dep soradım,
O analattı men maksadın yahşılıkka coradım,
— Kadılarının bir talayı meni tanıy degende,
— Men toydurdım bir ekevin şimdi munda kelgende,

Dedi akay-korkma sakın men su başın begittim,
Sarı mayman men olarının viedanların eğittin,
— Kadı, muftı? Ekevin de toydurdunuz mı dedim?
— Bir kaçına bana men kelgende analtkan edim,

— Nasır bile, Mansur bile, küntuganda zararsız,
— Ümerefendinin de bir on közine kararsız,
Muftıga da kaş oynatub бүкşıyıp bir kara da,
Saga da bir yarım milyon pazarlık yok arada,

— Dep bagırub yapma, oca sözün kesub taşladı,
— Kadılarını gür nesfine kanım kaynab başladı,

— Bar bu yarım milyonı da kadığa ber sen akam,
İmtihansız oca etsin seni o dişsiz Kakam,

Şay dedim de ekevimiz de kestik uzun sözlerni,
Katımızda turganlar da bizge tıkdı közlerni,

Ey kadı akam, karamaysın sen kitapmı içine,
Ortalığını toldırdın da molla, imanı piğine,

Meseleni aytasın sen kitabını kapından,
Tutar başına urarman hakikatını sapından,

Oktabr, 21, 1920

* * *

SEN MI EDİN?

Terekler túbünde ay yarığında
Güllerniñ içinde muñlı körüngen,
İstekli gönülniñ keñ arığında
Dertlerni tazertüb kayguga bürüngen,

Köpürgen saçların cık arasından,
Ceneñe kol salup külüb karagan,
Añlagan hekimday kalb yarasından,
Sıcak bakışlarınan keyfimni aragan,

Köksimniñ üstünde kızıl ot yakkan,
Harsretim kabarub cılab cürgende,
Men kece tüşümde seni körgende,

„Sevdalık” boynıma takkanda,
Avzi kıbırıdap çaynagan sakız,
Kalbimni sızlatkan sen mi ediñ akiz??? ! ...

Oktiabr, 15—28, 1920, Akmescid

.....GA

Kalbinnin özegi telme teşildi,
Üstüme sanki bir dünya eşildi,
Bagrımı aç kara, ey yosma dülber,
Sızlagan gönlüme biraz öğüt ber.

Koluma „sevdalık” bayragın alub,
Dizlerin üstüne başını salub,
Muñsırab ot canub ölmek istiymen
Kefinge senden bir kölmek istiymen.

Saga aytalmagan iç sırlarımı,
„Süygüge” uydırgan muñ cırlarımı,
Soravcı melekke aytnak istiymen,
Ashına aylanub kaytnak istiymen,

Kabrime bir kaç tüb çeçek aşlasañ,
Üç-dört tel saçını tüske taşlasañ,
Tüsün men günamı akladır edim,
Cennetnñ tübüne saklatır edim,

Kün körmiy avacak taze temelim,
Umütlerima soldı, öldi emelim,
Şavlesiz bir yıldız bolmak istiymen,
Köklerde gül açub solmak istiymen,

1920, Oktıabr, 24

COŞKUN

Eskilikler kozdı gene, cürek taşub başladı,
Sanki Mevlam kökden maga bir „Köz aydın” taşladı,
Telî üzük, ası teşik sessiz cartı sazımnı,
Aldım kolga „and etkenmen” cırlamaga başladım.

Defterlerge köz yaşım man yazgılagan yazımnı,
„And etkenmen” putagından üzüp alup taşladım,
Kanatlıana, havelene, bulutlarga çıkaman,
Gönlüm öse, nur saçaman canı tuvgan bir ayday,

Köb tüşüne, köb ıntıla, öz özımnı sıkaman,
Telçelengen tar cüregim kayuay kazanda mayday,
Çal ey sazım, sızla gönlüm, kızday kalbim cırlasın,
Cırlab tuvdım, cırlab östüm, cırlaganda öliyim.

Suvday tınk cırlarımın eşim dostum tıñlasın,
Milletime milli borei cırlaganda oleyim
Cana-cana, alevlene, şavlesiz calt sönenen,
Ah katıyım, vakti kelmiy haksızlıkka könenen.

Oktiabr 20 1920

**Dogdugundan ölünceye kadar Milletinin saadetine çalışan
Milleti için çalışmaktan hiç bir vakit bilmeyen ve sonra
Milletinin saadeti uğrunda canını bile feda etmeye razı
olan Celebicihane hitaben :**

MEN DE AND ETTİM

Men de and ettim, bu tatarımı yokum var etmege,
Azırladım men de senday hak yolına ketmege
Senday etken bir büyüknün andına and katmaga
Bunun için men de hazırman apislerde catmaga.

„— Tatar için ”ses çıkarma, öldürürüz” — deseler,
Bastırıkda tenim çürütüb kolum, tenim kesseler,
Ayagına kırşav salub üstüne taş tizseler,
İçimden gene senden beter and etkenmen cırlarman.

Tıp-tırili otka atsalar, meni cagub külseler,
And etkenmen sözün endi taşla avzından deseler,
Ondan alub daragçka canık kevdem kerseler,
Son kuvetnin güv davışman „and etkenmen” cırlarman

Senin cırı cırlamagan andın yalan sayganlar,
„Hak” sözünü „hak” tuvul dep inamsız oyga
dalgaular,
„Hak-adalet” düşmanları iki ayaklı canavarday insanlar,
Aramızda adsız kalsın, cerge batsın, çok bolsın !...

Tatarlıknı tanımayan, tatar için ölmegen,
Sen büyükdäy „and etkenmen bilnek için” demegen,
Milletin eksikliğin düşünmegen, bilmegen,
Tıp-tırili otka atılsın, toz dumanday kül bolsın !

Hiç birevsi koşulmasa, maga yardım etmese,
öz başına „kurultaynı” kurar cıin etermen,
„Senin aytkan sözün yalan”, doğru tugul”-deseler,
Vazgeçmem senin „andından” varlığını yok etermen.

Anam menî niçün tapkan?, babam niçün okutkan??
Ocularım niçün maga „Hak-adalet” tanıtkan?
Andıñ içün „and etkenmen” bolsam sözññ unutkan
Yarın senññ karşıñda men kalay tözüp turarman?

Karşımdakı büyük tatar menden ne umüt ete,
Büyük Çelebi Cihan, andıñ menî her kün titrete,
Andıñ içün çalışmasam, Milletim içün canımasam,
Senññ andın ogurında ölümñi birc saımasam,
Tatarlıgım kalay etüb sizge isbat etermen?

AND ETKENMEN AYTAMAN

Catsam, tursam, colga çıksam and etkenmen aytaman,
Kayta, kayta ayta-ayta men artıma kaytaman,
Kanım kaynay, canım cıynay and etkenmen cırlasam.
Savlıkman kal tatarlığını „bastırık” man sırlasam,

And etkenmen tatarlarınñ yarasını sarmaga,
Dep bagırsam bu keñ dünya boşlıklarda tar maga
Atkan sayın aytacagım kele kalbim kaltıray
Emellerim töpesinde bir altın ay caltıray,

And etkenmen” ayılğanda men bñ şar bolaman,
Tamarların torlana da kñrlñ kinge tolaman,
„And etkenmen” cırladım mı ille şür yazaman,
Eskirmegen taze dertññ çöpimen tübün kazaman,

Maga ilham bergen menñ „cığñmen” dep yaşatkan,
Gaflet kalub yuksırasam „yuklama” deb taş atkan,
Yaş babaynñ kalemünden tökken ötkür sözlerñ,
Menden kuva muñ-kaygım o sözlernñ özlerñ!

Ey bizlernñ kucagında aybetlegen anaylar!
Bahtımızññ yaraları tazerdñ de kanaylar —
Beşikdeki sabilerge „and etkenmen” aytıñız,
Caş miylerñ katmaz bürün vicdanların baytıñız!

And etkenmen, söz bergenmen bñmek icün ölmege
Deb cırlañız cıyımlarda munlı kızlar bizlerge,
Bñlñb, körñb Milletñññññ köz yaşını silmege,
Beyitñmen karşılayık biz yaşlar da sizlerge,

Ey mollakam, kabırñnde maga telkñ bergende
Yaradanga dua etñb kollarññı kergende
„And etkenmen” cırla başda, men coşayım, dınlayım,
Eger menñ toprak sıksa men de senmen mlayım

Kırklamannı saga berse dertli yanık anayım,
Her kñn tañda mezarında and etkenmen cırla sen

Cer astında seni dınlap köz yaş töküp kanayım ;
„And etkermen” cırlaganda cürüp bİtsİN cansız ten !

And etkenmen and etkennİn andı İçün ölmege,
Kaysı tatar gönüllene menmen duşınan bölmege,
Sİz korksañız, mİna caşlar men aldıñda ketermen,
Tavñı, taşuı, car cİlganı, dal tüzgün cöl etermen.

KÖRÜŞÜV

„Arkadaşım Hasan Sabri'ge”

Başım töben col boyunca etkende
Oylarımın bir top çeçek etkende
Corga curüp sen karşıma cektende,
Bayram ayın körgenlerge uşayman,

Baş köterüb saga selam bergende,
Külünsireb kaşlarını kergende,
Cürégime taze ciyez sergende,
Kanım suvub buzlay-buzlay boşayman,

Ümüt bergen koyu ela köziñni,
İpeklerin dülber etken öziñni,
Canı tuvgan künday yarık yüzüñni,
Köz kıyğından bir teşkerub karayman,

Kurma cayday kara kaytan kaşında,
Kuvurek saç, yipek telli başında,
Gönüllerge gönül bergen yaşında,
Bir ilhamcı, bir „incelik” arayman.

Gül buvum nazik ince belinde,
Avuçına ateş salgan elinde,
Perçemünin her bir ince telinde,
Kan tartıcı magnit küçü körüne.

Açık sözmen aytalmayman sırtımı,
Cırlamayman saga „süygü” cırtımı,
Etalmadım aile degen ırımı,
Bir ot tüşe tab kalbimnin törüne.

Betiñdeki magnit küçü ahır,
Kattı, küçü gururuma salınır,
Bir kün kelir bu kız maga calınır,
Di de yaşlık sevdalığını ezenen...

Merhametsiz ! kelme yakın yanıma,
Bu tırışuv yetdi garib camma,
„Gizli süygü” kast etdi al kanıma,
Yaş canında hasret ölüm sezemen.

Noyabr, 17—20, 1920

VESVESELİGİM

Yazamanda, yazamanda, yazaman,
Mınav yerî yaramay dep buzaman,
Ya kıskarta, ya uzata sozaman.

Begenmiymen, cırtub alub taşlayman
Canı başdan yazgalavga başlayman.

Yaragan hiç bir şirim yoktur-dep,
Başkalardan yanlışlarını köpdür dep

Canım patlay, paslana da cataman,
Kalemiminî kötöre de ataman,
Kaygulana kasevetke bataman! . . .

Noyabr, 28 1920

OKUGAN KIZGA

Inanma sen kalbî temiz şairge,
Diz çokünüp, ayak öpüp yalınsa,
Moyunuña çeçek bolup salınsa,
Alevlenüb, canub, küyüb alınsa,

Yalındırub ilham temiz şairge,
Yalancıdır, şaytan karar közünden,
Hiç yamanlık anlamazsın sözünden,
Asıl insan yok körsetir özünden,

Yerni, köknî, küneş, ayın, yıldızın,
Birine biñ yalan koşub ahladır,
Kara yerni deryalarga yaldadır,
Katse-kater seni ille aldatır.

Aldatmakçün senday etken bir kızın,
Kanatlanır boşıklarda aylanır,
Sözi kene saga kelib baylanır,
Sonı „andı” yalan çıkar taylanır.

Inanma sen ne apayga, akayga,
Ne ceñgeñe, abayga, ne kakayga
Cüregiñni köterse de sözleri,
Canavarday seni közler közleri,

Sensiñ insan ballarını bar etken,
Cığitlerge bu dünyanı tar etken,
Layiksın sen gururlanub cürmege,
Saf ve ma'süm kız ömürin sürmege.

Kerçek cığit kızınñ göñlin candırır,
Gururlanmak dülberlerniñ şandır,
Çünkü odır insalığınñ dogurgan
Öz kamman curt toprağını yogurgan.

Suvuk kanlı keçir okuy zamanın,
Teşker, anla kalıblarnıñ yamanın,
Terbiyelı, başlı nesıl yetışdır,
Baş tıklegen bozgınlıkı yatıştır.

Dekabr, 12, 1920

YOLCILAR

Bir kaç yoleri kete yadır ulu yolun közimen,
Umütlene, küçleneler bir birinin sözimen,
Bütün kece bir tımsız pek akırtın keteler,
Taňa yakın balaban tik kır astına ceteler ...

Baslay sırttan kök kararub bureak, cavun cavmaga,
Meyil ete kök bulutlar üstlerine avmaga,
Kün tuvuşdan kün de tuva şavlelenub allana,
Caşın caşnay kök güdürdi, sanki dünya sallana,

Bin bir yaşlı bir cobandan yolun başın soraylar,
Basıp kelgen zelzeni bereketke coraylar.
Toktamaylar yavaş-yavaş cayavlay da keteler,
Bir saganak keçken saytın toktap keleş eteler,

At boldıra, yardım istiy katındaki cayavdan
Omuz salub yardım ete cayavlar da tayavdan.
Altay tabın kemiş kulak gür calınlı alaşa,
Özgen urub kökke sıçray arslandayın talaşa,

Ana cettik, muna cettik aldımızda çegerçik,
Songı aınma ah . . . katiyik aylanmay da tegerçik,
Ey, akaylar deryadayın tolkunlana ardımız,
Toktañız bir aytışayık ne diysññ, ey, kartımız ?

Di de atnñ başın cetüb bir taldaga buralar,
Su yerçikde kiçkenekiy bir cemiyet kuralar,
Kararbermiy korkub, ürküb, kaltıraşub turganda,
Katlarında tereklerini yıldırımlar urganda,

Karasalar ne körsññler çoban mñngen atına,
At patlatub cetüb tura cığitlerini katına ...
Hürmet etüp caş yolerlar kart çobanını koralay,
O olarga col kösterüb köyge tabanı toralay.

— „Aydañız siz artımdan”-diy, şimdñ köyge sarkamız
Kuvandaşalar yaş yolerlar-muna bızññ arkamız.

Pek salmakman yavaş-yavaş cılışmaga başlaylar,
Her dakkada çetke karab cavgada köz taşlaylar.

Umütleri kavileşe colnı bolay almaga . . .
Namus ete buvsınalar şasıp colda kalmaga.

1920, 12 dekabar, Akmescid

TINTÜV (Ablava)

Uriadnikler kelüb köyge kirdiler,
Evden evge caş kıldırub cürdiler,
Pristav'da kelüb tüşdi artından,
Köy itleri kaçup ketti katından.

Cemaatnı kül töbege çakırdı,
„Kaçaksınız, tatarlar” deb bakırdı,
Kartlar, caşlar cıyıldı da vardılar,
Tüfekliler tögereklep sardılar.

Kapadılar bir boş evge olarnı,
Biz de varub seyir ettik bolarnı,
Ev kapını uriadnikler çekledi,
Pencerede bir karavul bekledi,

Pristavnıñ keldi özi kirtledi,
Pencereden İçte kaçak irtledi,
Söğündi de tatarlarını horladı,
Bizge saldat bolunuz deb zorladı.

Son çıkarub bir sıraga tızdılar,
Caş kötekleb kamçılarnı üzdiler,
Yerge yıkub yüzer şompul urdılar,
Ak sakallı kartlar karab turdılar.

Apakaylar, kelinçekler cılaşdı,
Peştımallar köz yaşlarga bulaşdı,
Sert pristav halkka karab çekirüb,
Açuvlangan çal horazday sekirüb.

Bakırşmanız, sizlerni de alırman,
Kocañızman bir sıraga salırman,
Açuvlangan bir hayvanday bakırdı,
Bogaz kırub tükürdi de kakırdı.

Biz özgüldük garib saldat yaşlarını,
Cılatlık hem temeldeki taşlarını,
Çayav-calpı aydadı da kettiler,
Şaytüb bizniñ köyde ablav etdiler.

Dekabr, 13, 1920

HORLUK

Takdir bulay yazgan maga yaradan,
İnsan bolub tuvmagaydım anadan,
Horlanaman ögüy ana elinden,
Çıkmay davuş cartı sazım telinden,
Men süzülüb kaldım insan selinden.

Capalaklay kara karlar borata
Başlık etkenlerge belki korata,
Kaçkım bolub cüremen öz cürtimda
Gizli sözüm arkamdaki pürtimda,
Kaygulana kalbimdeki kurtım da,

Bülbüldayın yaraşıklı cırlasam,
Defterimin köz yaşımınan sırlasam,
Eş-dost gene „yanan“ adın takalar,
Tıp-tırili meni otka yakalar ...
Çekiştirüb seyirime bakalar.

Hakikatçı şair bolub bakırsañ
Yardım için meleklerini çakırsañ,
Öz arası saga bir „sud“ yasarlar
Seni tutub dar ağaçka asarlar,
Söndürürler emelini basarlar.

Horluk, dostum, horluk, küçün bolmasa,
Öz, bağında güller açub solmasa,
Lanet etersün yaşavga, ömürge,
Ömrün aylanır kara kömürge.
Kul bolursın „ebedi bir emürge“.

1920, 14, dekabr

İNCE

İncelikden ince tıvğan inderüb
İncelikni kaba buvğan kin berub
Her ne yerde kinge tolğan kabalık,
Kabalarga cala bolğan babalık,

Bizinkiler şoga kulak salmagan,
İncermekde bizden colak kalmagan,
Kabalıklar kaba bolub bursa da,
Mazimizniñ gül i solıb tursa da,

İnce sözi aslı ince inciden,
İncelikni kaba-çirkin buvsa da,
İncertülüüb köp küç ala tınciden,
Yan tıvğan er şey kaba tıvsa da,

Tabiyatta ince degen bu gül mi !?
Yaraşıklı, nazik kızlar, melekler ! ...
Bu künden son birisi ince tıgul mi?
İncertirler eliy-elii elekler.

Kabalıkka kara zehir katılğan,
Kabalarga ince-duşman atılğan,
Her işinde dinsiz, yolsız bolsa da,
Bayuş kaba ! ... zorman haksız
satılğan,

İnce bol dost, inder ! ... üstke çıksa da,
Koltıguında ince başın sıksa da,

1920, 17—80, Akmescid

KITABÇI BABAGA

Şarıldaysın, güürüldiysin „Aşık garib” satarsın,
Kerek bolsa arada bir yalançık da katasın,
Sokakların dört aylanub balçıklarga batarsın,
Merekebke tiyarakay salkın suvda katasın.

Al, al keldi „Antikacı babañız” deb bakırsañ,
Masal aytub aldatmaga balaların çakırsañ,
Bala tugul balaban da kele seni körmege,
Sen de başlaysın mülümnen tüzub yalan örmege.

Közleve’de bir apayga bit ilacı satkansın,
İlacıña azganakay emen tozi katkansın,
Bomn için bir kaç apay seni biraz kinagan,
Birsı tayakman urganda birsi kulak çiyagan

Canın antikacı baba, etme bom, eyleme,
Sofısın sen, dünya malı için yalan söyleme,
Yarın ahret kününde son cehennemde yatarsın !
Halk cennetde oturganda kinge kitap satarsın ?

1920, Dekabr, 20

CASLIKKA

Arkadaşlar, cigitler, bugün bîznîñ,
Bizmen birge akızlar hem de siznîñ,
En birinci boremiz cigit bolmak
Gayemîzçün can kıyub kanlı bolmak.

Tüfeklernîñ, toplarnın atılğanı,
Kızıl kanlar sularga katılğanı,
Yoksa bîzge bîr öğüt bolmadı mı?
Yoksa kullık künlerî tolmadı mı?

Canı dünya, canı kün, halk da canı,
Yarıklandı kartaygan şarknıñ tanı,
Caş cürekler bîzlerge „haydınız ” diy,
„Yukladınız, yanlış kün saydınız” diy,

„Tüfek, kitab tüşmesin kolıñızdan”
„Sizni kimse kaytarmaz cehñızdan”
„Türh maska kiğenni atañız” diy,
„Köz yaşlarga al kanın katıñız”-diy,

„Gayen için kan akız zaman yaşı”,
„Kandır haknıñ yıkılmaz temel taşı”
„Hayınlarnı kayırub soymak gerek”
„Curtın yakub neslini coymak gerek”.

„Arañızda hainlar kalmagan son,
Halk işine hiç ayak çalmagan son,
Kol tutuşub birlükub ketiñiz-diy,
„Mazlun şarknı siz azat etiñiz”-diy,

— Mina bîznîñ boremiz iste caşlar,
Bugün endi işleniy eskî başlar,
Camlıkka tatarnı tartmak gerek,
Aramızda cigitler artmak gerek,

Korkaklardan sıramız temîz bolsın.
Korkak üyde otursın, semâiz bolsın.

Biz olardan ayrılıb ketmelimiz,
Cigirlikni say ispat etmelimiz,

Varsın olsun kaç milyon cansız insan,
Mezar bolsın ortalık cansız insan,
Tek bir tugul bin kere ölmelimiz,
Bin ölümle canını bini bölmelimiz,

Diplomatlar toktañız sizler endi,
Sizge yesir tugulmız bizler endi,
Felsefesini dünyanıñ coyacakmız,
Avropanın itlerini soyacakmız.

1 Yanvar, 1921

TATAR OCASINA

Ey zavallı, kün körmegen fakır, tatar ocaı,
Muhtac saga bu milletin karısı hem kocası, !
Sensin onun keleşegin keleşimday etecek,
Körekçi bir kart çobanday col kösterub ketecek !

Lakin seni cahil millet takdir etmiy, karamay,
Senin aytkan hak sözlerin öz işine yaramay,
Insan etmek için halkın alayın bir pişimde,
Basık, alçak bastırıkday bir mektebin içinde,

Öksüz tatar ballarını toplagansın başına,
Yazmaga söz tapılmayacak senin türbe taşına,
Sen can çekis, mektebinde, yorulma hiç, bilgi saç,
Evindeki anan, baban balañ, karın bola aç ...

Tilengenday cüresin sen yazda, kışda, boranda,
Senin evin, en müşkil bir kün keçirgen koranda ...
Utansınlar bu milletin kalın kursak bayları,
Koltığında her birinin kagit akça tayları.

Can darısı bellegenler şu temelsiz param,
Sen sarasın şondayların köksindeki yararı,
Millet için verem kapa gözlerindeki aka yaş,
Mugayma sen bu horlıkka, ey fedai arkadaş...

Sen bu halkın hem anası, hem babası başısın,
Keleşeknin yıkılmayacak kavitemel taşısın !...
Şimdi senin kıymetini yok, küni müşkul bolsa da
Bizler için gül savlığın bir geçekday solsa da,

Mümkün tugul bu halk seni ille takdir etecek,
İşte caşık o künden son maksadına cetecek.

Yanvar, 3, 1921, Akmesed

KALAY ETUB SIRIMNI SAGA ACAYIM

...ge

Ah ... seni men pek süyemen,
Seniñ için alevlene küyemen,
Haberin yok, anlamaysın halımdan,
Alem üzüldün, koparıldım dalımdan,

Kalay saga aualatayım sırmını,
Defterimde (mektub) degen cırmını,
Pek mugayub sabır etub eüremen,
Men bir „gizli aşık” ömrü süremen,

Kagıd yazsam elçi bolgan tıyacak,
kulaklara kurşundayın kuyacak,
Poçtaeman eübersen de bolmaycak,
Anañ, babañ körecek, sen duymaycak,

Ey melekler, kel gönlümni alıñız,
..... nıñ göñiline salıñız,
Belki anlar gönlündeki yararı,
Kuda bol da yasañız şu ararı.

1921, yanvar, 21, Akmescid

۱۰۱
 اذ تقرب
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

TATAR İÇÜN

Tatar halin teftiş etüb cürgende,
Men bu öksüz tatarlarını körgende,
Köz yaş tögüb ılamaga başlayman,
Cavnuñ küçin közden töben taşılayman.

Büyük bir kuç tabaman men özümde,
Balk-calk etüb caşın caşnay közümde,
Çal sakallı bir kart kele katına,
Men cer tepüp atlanaman atına.

Bir arslanday baş tükliymen, turaman,
Sankı cavnu kalbünden uraman
Keñ temelnı inçikmen kazaman,
Yemñ etüb şu sözlernı yazaman :

Tatar için cehennemde yanarman !
Tatar için kızıl otka atarman,
Tatar için kölmegimni satarman !
Men Altaynıñ bir çeçegı tatarman !

Kol köterüb tatar tatar degende
Tatar kanı sınırlarğa kelgende
Men dünyaga bir eumurdık urarman,
Duşmanımñın tacın, tahtıñ kırarman !

Tatar için deryalarını tıyarman,
Bir inenñ teşigine sıyarman,
Tatar için incerermen, azarman !
Tatar söziñ baştaşıma yazarman.

Tatar için daragaçka asılsam,
Toprak bolub ayaklarımın basılsam,
Cer astında gene de şay aytarman :
Tatarınan deb men ahretke kaytarman !

1921 Yauvar 25

KERÇ

Kerc'li Meryem hanimga

Taman keçüb ketkende kart babaylar,
BİR eal etüb Kerç'de can suvargan,
Çıber keday, şairler, asabaylar,
Temel atkan Kerç'de at tuvargan.

Bir vakıtlar beş altı köy avuşub,
Kerç tübî kızları çulaganlar
Şair tatar cigitler kol kavuşub
Can gönülden onları dınlaganlar.

Kerçeliler pek namlı cüyruk çapkan
Cigitleri küreşe ayu cıkkın,
Gür kızları som-sırma poşu çapkan
Borazanga yaşları altın tıkkın.

Lâkin Kerç bu künde öz varlığını,
Kösteralmay erliğin, bildirmey,
Közi korkkan, unutmay kün tarlığını,
Kalbündeki karamı sildirmey.

Meryem totay, Kerç'nin bir gülisin
Ayaklandır koyıñmın balaların,
Kart bağcanın sünbülü, bulbülüsün,
Ayt da anlat, uyandır anaların.

Yeşillensün Kerç'nin yalıları
Deryadan kök dalgalar bilgî saçsın,
Tazelensün, yaşarsın alıları,
Gül tereği kızarsın, güller açsın.

1921 febrıl 3

OTURSU

Tena bîr oda içinde odanın tûrîndekî divan,
Üstünde Halime peştimalının etegîndekî girciva ile oynay,
katında balaban bîr cilt roman tura. Osman omu yanaşasında
oturgan külümsireb

Halimeniñ kulagina aytkanday etub :

— Razısıñ mı Halime?

— Añlamadım ine dedîñ?

Aksam üstü bağçada öğüt bergen sen edîñ

— Sen bîr şini eşitseñ unutmaysın asılda ! ...

— Ah katıyım Osmanecığım yürekçigim yaşlı da ! ...

— Şay ekende niçün şay köp tüşünub turasıñ ?

— Osmanecığım, sen maga bîr kapkancık kurasın,

— Inanmaysın Halimem.

— Kandırasın şaytanday

Kaşçıkların tırledî, balkıldagan kaytanday,

Osman Alimeniñ omuzuna elin koyub

— Ah Alime gönülñ menfîkinday bolgaydı,

— Kalbîndekî ateşler gönülme tolgaydı,

Halime şakıldap küle

— Ayneçisiñ sen Osman uydurasın, uydura,

Sözñ yalan ekeniñ közçiklerñ tuydra,

Osman kökis keçirub :

— Saga isbat etermen (cetke karab)

Aşlı niçün yaşayman?

— Bo söz içün kimerde mende tazîr aşayman,

Arkadaşım, kardaşım, sırdaşımıñ Osmanım,

Dünya ahret birlikde yoldaşımıñ Osmanım,

Ah katıyım Osmanım küç kolumda bolgaydı,

Yalan aytsam közüme kara toprak tolgaydı,

Allah aşkına bîr tüşün — ne var meniñ kolumda?

Bîr sır anlar arkadaş bol kıska columda,

Cılatasın sen meni anlamay-ın dertimni

Özünday hür belleysın, canım Osman her kimni,

Şimdi anam bo yerge kelih körse bizlerni,

Açulanub karganır „— Allah ursın sizlerni”

Osmameğim darıub meñtasın sen meni,

Canub, küyüb cürekden süyemen de men seni,

Halk içinde bolmayık „yaman” namlı Osmanım,
Bilmiysiñ mi kız halın deli kanlı Osmanım.
— Ah Alime sözleriñ . . . Halimeni kucaklab, inandır, kandır
(Maga Adil Giraynı Piri hanı andır)
— Sen Halimem, Halimem, meni cakdıñ Halimem,
Cüregime bir al gül teşub takdıñ Halimem,
(Halime Osmanga sarılıb)
— Öp Osmanım! Öp meni, başdan ayak öp meni.
Menisenden kışanub künlegenler köp seni,
Osman Alimeniñ avzından, közlerinden, gerdanından öpüp :
— Endi seniñ katiñdan ketmiyecekmen Halimem.
Senden ayrı hiç ömür etmiyecekmen Halimem.
Halime Osmannın manlayına elin koyub
— Bu dakkaday kuvanlı hiç bir küniñ boldı mı?
Teşub takkanalgülüm tırıldı mı? soldı mı?
Osman Halimeniñ avzından bir daha öpüp :
— Menim tılbaz Halimem,
Halimeniñ omuzuna yaslanub :
— Bir söz katsañ söziñe . . .
— Arslan bolub, Osmannın, körüñesin köziñe . . .

7, fevral, 1921 Söñ

NE SAKLANDIN O KADAR?

Alla, Alla tatar kızı, ne saklandın o kadar?
Başına capkan şalı şahın tamam bir caylav kadar,
Suvuk mı yoksa havası, esken boran kayaktan?
Üstündeki piçimsiz kaftan tamam kele tobukdan.

Çık da taliyün talab et kaşkırday etüb ökürtüb,
Oturasın eviñizde saçın, başın köpürtüb,
Saga söz katsam, cevabı yok tilsizday etüb külesin,
Eyden çıkmay etursın, köp şaytanlık bilesin,

Boldı endi oturganın, dört yağın bir kara,
Senin aldında colunı kesken cıgıldı endi o kora,
Kır mektebke sen de oku, Saga kerek okumak,
Senin için iş tügül yalnız keten tokumak

Babañ, anañ mekteb senin, seni insan etecek,
Filcan tübünden fal karamak endi senden ketecek,
Tatar yarın yaşamakni senden ümüt etecek,
Endi sensin cüyruğünmen aldımızda ketecek.

Akmesid 15 mart 1918

ESKİ TATAR MEKTEBİ

Eski usul bir tatar mektebi, Balalar alçak raleçiklerniñ başında tiz çöküp oturalar. Oca törde minderniñ üstünde bağdaş kurulup otura, kolunda uzun bir çubuk tuta.

Oca-sozub yüksek davuşaman : — Olan, Arslanbek, olan, ... var oca ablaña su kefir, calt bol ...

Arslanbek-cılap „Oca, meniñ ayagıma tünevün saban ayda-ganda balaban minav kadar bir tegenek kirdi, ayagım işledi”. (Balaban söziñiñ ekinci yarısını inceden sozub aytı

Oca — sus, analadık, o tegenek ayagıña kiringecek köziñe kireydi seniñ.

O balaban tegenekni körmediñ mi? Hayvan ...

Arslanbek — Men tegenekni kördüm, amma tegenek meni körmedi.

Oca — bek aculanub „— Ayda mırılday berme domuz!” şimdi minavi çubukman boyuñı ölçermen”, başka bir yakka aylanub, kolunan kösterub” ey Kurt Osman, Kurt Osman! Kurt Osman — ince davuşman — zorna söylene „Ne diycek-siz Oca, mindaman” ... ayakka tura.

Oca „— Var kefir Oca ablana bir eki asar su, Kurt Osman — „Vay canım, aysa canım oca, ocayaçığını, tü-tünevün ağaç keskende baltam, birden körmiy, sol kolınıñ baş parmagına urdım, parmagımı kestüm canım oca, e e e ...

Oca bağırub „Anladım, şişip al, gözleriñ kör bolgan eken, baltanı koluña urub” — başka yakka aylanub,

— „Ay kiçkene Selami”

Selami — Sözlerniñ içinde „C” harifi yerine „z”, l ve r harifleri yerine „i” kullana, sakav kişiday lakırdı ete” — Mindaman Ozay, ne diysiniz Ozay, Oca — „Ver oca ablaña bir eki asar su kefir”

Selami — cılamırah „Ozay, meniñ katıçıkayayımıñ içine su kiye. Oca pek ziyade aculanub : „Tur diyen saga sakav köpek, katırlarıñ teşik bolsa balaklarıñ tür de bar alda kel. Kiçkene Selami tura, balakların türe, oca ablasına su kefir-mege kete. Oca kalgen balakların sabakların dñlemege başlay. Oca — başka davuşman „Akız Menli Ayşe! Oku bakayım, sabagıñıñ bileşiñ mi! Menli Ayşe burnun tarta, başın fırtay,

sozub, sozub okuy „elîfni ustun (e) elîfni esre (i) elîfni otu (u) be ustun (be) be esre (bi) be otu (bu) te ustun te) esre (ti), te otu (tu) se ustun (s) se esre (si) se otu (su), cum ustün (ce) cum esre (ci) cum otu (cu) ...Elîfni sonuna kadar okuy.

Oca — „boldı endî tokta, yarın — (elîfke kusunen) ni üyrenub kel.

Menli Ayşe — kuanub”onı da bilemen Ocay, İsteseniz okuyım Oca — Oku karayım, ezberden bilesin mi?

Menli Ayşe başın, kotere avzın kökke aç, közleriñ cuma sallanub sallanub okumaga başlay. Elîfke küsin (en), elîfke esre (in), elîfke etru (un). Ege kadar yavaş okuy, sou çalt-çalt okumaga başlay, C, A, h

Oca — „boldı, bek aru, yarın subhaneke üyren. Üyle namazı kılarız.

„Başka yakka karay,” Oku sen Bekmambet.

Bekmambet başın tınay, közlerin okalay, cenimen murnın sürte, özüne mahsus bir makamman sozub okumaga başlay — „Euzubillahi, minneşeytan ihrae’ın, bismilla irahman irahim. Elîfde yok, yu... soza”

— „be astına bir nokta, çalt-calt-te üstüne eki nokta, Se üstüne üç nokta, cum karnında bir nokta, A da yok — ” (soza) h üstünde bir nokta dalda yok, ... (soza) zal üstünde bir nokta, re de yok, Ze üstünde bir nokta, sinde yok, şun üstünde üç nokta.

Oca — Apperim Bekmambet!... Babaña aytayım, saga bir canı bötik alsın.

Bekmambet kuvana kalpagın tüzete, cenimen murnın sürte. Oca başka bir balaga karab — ” Ay taz cürtiy! oku sen, bukun bilesin mi? sabagınrı?

Taz cürtiy — cılamırap — ” Ocam tünevın Oca ablama kır kestım, akşam üstünde ketub gölden buzav kaytardım, keçe de gazınız yok edı, saba babam akça bermedı, halfeme kampet ketirmedim, sabagımı bilalmayman... Oca, birden kuturgan ayuday açulanub ayakka tura, balalar köşe bucak raleleriñ astına pisalar. Oca kolundaki cubukman Taz Çürtiyni köteklemeye başlay, — „Sen taz yavür! çıpıtday her vakıt bir yalanlar uydurub kelesin” „— pek bagırub—” Ketiriniz falakamı! mına men senin canını alayım bugün”...

Taz Çürtiy — „Urgan yerin otka canınaz amma, Ocayçığım, kemikçiklerim sindı da”—. Bu karar da Oca Totay kışkene Selamimen Baybekni kulaklarından tutub süyreb kışgize.

Oca totay kosasına ayta — „ev, bu Şişkirni maga su ketirmege cıbergeniñ ne ya? Anav balaban yeşil kuyunu kopkaga tüşürgen . . .

Oca şaşub „şaşdın mı sen şu? nasıl yeşil boyalı kuyu?

Oca totay kolin sallab — „Ay, vay, yeşil boyalı kuyu tugul, balaban yeşil boyalı kopkanı kuyuga tüşürgen eke. . . . Oca aculanub, Selamige karab „Olan katub tüşürdüñ o kopkanı kuyuga?

Selami — Olainsıray, közleriniñ yaşın sürte”

„— Ozay, aysa Ozay! kuyunun Çetine sunu tökkeney, tökkeney de taygayavuk bolgan. Su taytacakda biyden ayagım taydı, kopka da biyden kuyuga tüstü de kettı”.

Oca — pek açulanub — „esalet tüşürgendirsın oni eşsek”! . . . Selami — Oyya biya (vallah billah) esalet tüşürmedim, özi, zıbı (cibı) köpti tüsdı de kettı.

Oca yüksek davuşman (pek açulanub) tur dagıl da ketiñiz köziñniñ aldından aram ölecekler” . . .

Parımagıman sayub — ” tünevın suga barganda balaban asarnı bir kırdıñız, atların astın küregende senekniñ sapın bir sindirdiñiz, bugün balaban yeşil kuyunu da kopkaga tüşürdiñiz, harab etdiñiz, karaldımın. Sizden ne hayır körececek edim men. Aydı dağılıñız! Balalar avladan çıkkın tuvarday türtüşüb, çımtısıp :

„Cav cav cavunım, kara saban egiyim,

Kara tavuk soyayım

Etiñ, mayın aşayım,

Kanın kökke saçayım”

Cırlay, cırlay dağılıub keteler.

Akmescid, Mart, 3, 1919

ŞAY DEMENİZ BABAYLAR

— Şapke kîye, ogursız, eik ayırub saç taray,
Ak yakasını kattırub camilerge ters karay,
Alçak evni begenmiy „bızge kerek” diy saray,
Yañış sizniñ bilgiñiz — dep meni bir catday talay.

— Şay demeniz babaylar sizler endi „kart koray”,
Zaman nasıl emir ete . . . kerek yaşamak şulay,
Dünya şimdi başka bölü, halklar bir birin toray.
Kuramızı da zamanga köre yaşatmakün yol aray

Şapke kîye başığına şinelî yok, kattıray,
Köksindeki tüymeleri cez, kuşağı caltıray,
Odasında aşanlık yok, boş canaklar şaltıray,
Kîsesinde akça da yok, o zavallı kater, ay?

Keçe kündüz dua ete, dört közimen yol karay,
„Bugün babam kelmedi mi? — körge köydeşden
Kargış ayta babasına, közeiklerî mondıray,
Kele „millet” kahvesine, pek acıkan tilkiday.

Baba kîrgen restöranga binliklerî şırtıday,
Tışda suvuk cavan cava, tamçı tama pırtıday,
Keyf kararın tapkandan son stollarda tasırtıday,
Üyde kalgan ana, apa babay için fal karay,

Bir mînsiz bolub ap-ak bolub darılmañız babaylar,
Arıv bolmaz mı? Bir mekteb açsa bızge beş-on bay,
Okuv için canatmaknı din emiri, bereñ say,
Ondan başka bolay ketse at tuyağın basar tay,

Bizni sizge, sizni bızge begendirmiy tartkalay,
Bergen meseleni açık ayıtmak pek kolay,
„Dünyada bız yaşayık mı? ebet yaşayık balay —
Hiç şübhesiz küle-küle cevap berirsiz bulay.

Aysa zaman şimdî bizge okuv bilgini siltay,
Yesillenub güllenecek top yurtumuz al Altay,
Tormların birleşe...mazlum babay gür kartay,
İşte bonun için bizge okuv kerek „Kurultay”.

Akmescid, noyabr, 25—8, dekabr, 1919

KETME BALAM, AYIPDIR

Şaytan üyi, canım kızım, mektep degen egerek,
Aşlı canım, kız balaga okuv-yazuv ne kerek?
Karındaşka, kagıtka yazık, bîr köpteu köp tögerek,
Özi de tap Akmescidte, köyimizge pek erec.

Be yıl şunda ketme kızım, anayçıgıñ cılatub,
Binlermen para masraf etub babañnıñ cebin suvaltub,
Otur üyde, kur keryañnı ketenlerin agartub,
Aytkanımdan çıkma balam halkka yüzüm kızartub.

Saga baksan sen okuvı uşatasın söretke,
Jimnastik di, sağlamlık di tırmaşasın terekke,
Vazgeç balam, küñünı coyma bo kereksiz tılekke,
Bizler seni nışauladık pek zengin dep erekke.

Üstündekı kiygen urbañ bîr maruşke kaftanı,
Söret yasap keçiresin aynı, yılını, haftanı,
Ey, hak Tañırım, buzudlı da kızlarımıñ, erimiz,
Yarın ahret küñi yoktır bızım yatak yerimiz.

Kız cevap vere :

Ah... yeşülık deviriniñ kül, kurbanı anayımı.
Senin için cehennemde otlarğa men yanayım,
Yanlışasız, aldanasız, kucur laflar aytasız,
Zamaneni anlamaysız yüz yıl artka kaytasız.

Bezdirsesiz sizler meni şu nışanlav sözimen,
Menligimni satacaksız üç beş nağış bezimen,
Hiç birüniz karamaysız maga süygı közimen,
„Ketme balamı” — dep aytasız aşlı kimniñ yüzümen?

Men ketermen ayt babama, Bötügim yok o alsın,
Bonday eskı bilgilerinı ciyip cebine salsın,
Zamaneni babam endi anlamalı, bilmeli,
Siz anaylar, nafile akızgan köz yaşların silmeli.

Bİlesiz mi anay, bizler ne k nlerde yaşaymız ?
Haksız yerde kul etile, nafle k tek aşaymız,
Curtumuzn n  tmeg men el ecuebi tok bola,
Bizlerdeki c g tl kler bir sebepsiz yok bola.

 m r nn n son k n necek okuyacakman, anayım,
Men ketenni mektebimde tokuyacakman, anayım,
Bolsa men n mřan toym mekteb i inde bolsin,
Bo turuřum, g r gen li im, bilgi o runda solsin.

Okuy i  n beş k tam cayav c r b  ıkarman,
Cahill kn , haksızlıkn  temel nden yıkarman,
Anay ıg n okumaga ketecekmen, ketecek,
Bu K r m' n bir top  e ek etecekmen, etecek.

1919. 27 noyabr Akmesid

LEYLAGA

Yosma Leyla meleklerden tıvduñ mı?
Dört kanatlı pırlılge uşaysın,
Özüñdeki büyüklükni tıvduñ mı?
Kalbimde sen şir bolub yaşaysın.

Canga cara senñ elä közlerñ,
Ah!... ne kadar yaraşıklı turasın,
Gönñl yaka tatlı aytkan sözlerñ,
Cüregimni gögerğında uşaysın,

Bütün dünya töben tüşe közinden,
Külümşireb sen közine karasañ,
Bayılaman men keçemen özünden,
Altın sarı saçlarını tarasañ.

Nazarların ilham bere, coşura,
Cümlelerni çartı-çurtı koştıra,
Ah katıyım, tiliñ kıska sözim az,
Ey gönülüm sırlarımı içke yaz!...

10, yanvar, 1920

YANI DEFTERGE

Yanı defter !... arkadaşsın kaleme,
Kalem seni güzgü edecek alemge,
Ak betiñe sızgalagan beyitler,
Melem olsun milletimde elemge !

Er betiñe sırım yazub toldursam,
Hayal kuvub cuvursam da boldırsam,
Yükselgeniñ körsem künsüz tatarım,
Bu ogurda kençliğiniñ soldırsam.

Aldım yarık — bir kazadan ölmesem,
Men, bahıtsız, maksadımıñ bölmesem,
Cüyrük atım onga-solga burganda,

Defter ! saga oylarımıñ yazıñ.
Kaygularga kara mezar kazayım,
Muñlı göñlün, cılap çıñlap turganda !...

Akmescid, Mart 13—24, 1920

GIZLI SUYGI

Karşı — karşı körüşsek kan suvuklık etemen,
Yürek oynab tursa da,
Ak betünden ışıklar közlerime ursa da,
Saga hiç de karamay körmegenday ketemen ...

Seni biraz keçken son, gönlüm saga tartsa da,
Yüregimde ateşin alevleri artsa da,
Bir aylanub karayman, bir ah ! ... çeküb içimden.
İlham ala menliğim melek tüslü biçimden ! ...

Cıyınlarda körsem de köz kıyığımdan karayman,
Uzaklaşa katımdan közmen seni arayman,
Sen oynaklab yürügende,
Tanışların, dostuňa birevlerini körsetüb,
Dudakların bürgende,

Gönlüm seni kıldıra zorman ayak yürsetüb,
Dertli kalem, küçsüz tıl sırım saga aytalmay,
Közler seni cıyında yalnız taşlab kaytalmay.

Aytar edim men saga
Belki sen red etersin !
Köksindeki gülün maga
Bir koklatmay ketersin.

Kutar meni melek kız ! Er bir iş bizlerden,
Sen de maga tıydırmay süymiysin mi ? gizliden ?

14—27 Mart 1920 Akmesjid

NAMUSLI KIZGA (I)

Ey temiz kız ! sen yükselsin, yüksek tut sen öziñü,
Pek bahıtlı er canavar aldap öpse köziñü,
Her beviñke koşar edim kalem yazsa tırelmiy !
Kızıl al gül avuzıñdan balday tamgan söziñü.
Yanaklarıñ oyub küle yalvarub men darılsam,
Aldatıcı bir şaytanday kucak açub yarılısam,
Saga gurur vergen kalem yaza tursa elimde,
Tatlı-tatlı sözleriñen yardım etse tiliñde,
Menlik senden bolganından seni men pek süyemen,
Kalbim temiz saga karşı içim yanub küyemen ! ...
Ipek telli saçlarıña tokunmasın bir cat kol,
İnsanlıkı sen yükselttiñ, yükselsiñ sen, yüksek bol !
Etegiñe egiğinde kalbiñ azsa tırelmiy,
Çeçeklerday calt solarsın sülükdayın sarılısam.

2 Mart 19 aprel 1920 Akmesid

NAMUSLI KIZGA (II)

Sıcak-sıcak bakışların seni ayrub seçkende,
Külmüsbireb göz kıyığından bir karasın közüme,
Bir ayrılı kaygı hasret belli boka özüme!
Saniyede sen katından yelday esip keçkende.

Bir güldayın küle tursan turgan yerin yaraşa,
Süyüşmege közlerinmen közlerimü çakırsan,
Bülbüllerday söhengende küleb „kel” dep bagırsan,
Yıldızlarday nurlı ayda saga pek sık karaşa.

Aytub tursan maga karşı tamarların canlana,
Yarıklatkan küneşin sen, ışıkların sömmeşin! ...
Cat ellerge ketkende de yüzüm senden dönmeşin.

Namus için intikamlar! Cığır köksi kanlana,
Bu miletin istikbalı saga, senden tuvacak! ...
Yurt düşmanın, cehaletini sensin bugün kuvacak!

Mart, 20—3 aprel, 1920, Akmesjid

NAMUSLI KIZGA (III)

Sen oynasañ gönül coşa, menliğim bir küç ala,
Karanlığın tepe-tepe onga-solga burulsam,
Corga cürüb sekirgende közlerim sende kala,
Diz çökünüb köküs kerub „men ana” deb kurulsañ.

Cehaletke, cat halklarga esir boldı bo millet,
Tañga yakın künlerinde senden imdat kidora,
Ey analar, yaşlı kızlar yetmedı mı? şu zillet?
Terimizni eskı çarlık hainleri sıdıra.

Ekinci bir Çelebi Cihan bızge senden tuvacak,
Tamarında kan kaynatkan o buzulmaz ızlardır.
Bir milletin batırğanda, tıriltkende kızlardır! ...

Sensin endi „korantanın buzuklığını” kuvacak,
„Ey namuslı” kınlı kızlar mekteblerge tolıñız.
Bir milletçi büyük ana, birer Jan Dark bohñız!

Mart, 21, April, 14, 1920, Akmescid

KARGIŞ SAGA

Dertli gönül alev aldı yanacak,
Ateşlerim hangi derya söndürsün?
Yok bir çeşme suvın içüb kanayım,
Sıkıntıga salkın sabır köndersün.

Tabiatnı yanlış köre közlerim,
Yürüb, yürüb kürsem yangız bölmege,
Karar bere accı, tatlı sözlerim ...
Boga tözmü cırlab-cırlab ölmege.

Et tebessüm kara balıtlı oylarım,
Al erniñde güller açsın öpiyim,
Yerge batsın cahil insan soylarım,
Ak-akikat ap-ak sütday köpriyim.

Aprel, 8—20, 1920, Akmescid

SEN

Erilgan putagı üstüne kongan
Yakıcı sözlermen cırlagan bülbul,
Seni köp kaygırdım yüregim tongan,
Avuçım içinde solmagan sünbül.

Kökdeki şavleli yıldız bolgaydın,
Aşkımın üstünde talpındırasın,
Kabrime melevşe bolub tolgaydın,
Süygümün bağında tal sındırasın.

Men seni körgende al kanım kaynay,
Pek küçük bir tamlı köne suvunday,
Avızından öpmege al kanım kaynay
Küç bere nefesin çeçek buvunday.

Kol tutuşkanda bız, baş parmagında,
Koluñı öpmege avzım bolgaydı, ...
Şiirde, nesirde til parmagında,
Kız adı bir gülday açıp solgaydı.

Aprel, 17—29, 1920, Akmesicid

ANAMA

Ah, sözün tekrarsız köküs keçirmiy,
Kaba bir davuşman „Anam” diyalman,
Hasretli közümniñ yaşın tiyalmam,
Analar ak sütin ahsız içirmi.

Tilsiz hayvandañın causız beşikde,
Sönecek çirakday yarıp yatkanda,
„İfo”-dep küldürüb sen söz katkanda,
Perdeniñ arasın açkan teşikden.

Menim menliğin de menlik tuvdırgan! ...
Menlikde menliğin „ah anaçığım”! ...
Bahşıñıñ tugul mı „ah yanaçığım”?

Tuygusın *incertub hayal kuvdırgan,
Yanık, şairler, Edibe totayga,
Eminler, Fikretler, edib Tokay’ga! ...

Aprıl, 4—21, 1920, Akmesicid

MILLET SUYGUSI BOLMAGAYDI

Hiç yaşamaz dünyada atar edim deryage ! ...
Yüreginde „Millet” degen süygü bolmasa, ...
Dökmez edim sırtımı şiir *dikken keryaga,
„Öz milletim” degende,

Közlerimniñ yaşları iyub kelub tolnasa.
Tiyatroda cıyında, öksüz közim aldında,
Yanı dünya, yanı kün tuvdıraman özümce,
Yalan tugul bu hayal parıldagan közimde,
Eske mazi düşkende,

Sinirlarım candana „Milletimniñ” koyımda.
Kolum, tılım, ayagım, saçlar. mıyım, közlerim,
„Millet” ! dep bagıra- milletçilik süyeler.
Milletime yazıla bu yanık sözlerim,
Kalem alsam koluma,

Ilham bere çeçekler, kazandakı küyeler.
Ey „Millet” hisi sen bir dülber kız bolgaydın,
Dertim aytub karşında eşim coyub bayılsam,
Bteklerin üstünde men bir yıldız sayılsam
Sonzız uzak yoluma,

Nurı yarık, canlı ay, şavle bolub tolgaydın,
Al, altunday manevi kanatlarım uçkanda,
Sen „gül terek” üstüne, bir azelep kongaydın,
Bülbüldayım çuvuldap seniñ içün yangaydım.
Yuva yasab dahıda,
Sırdaş bolub ahıda,
Seniñ içün Tañrıga kanatlarım açkaydım,

5—8, Mayıs, 1920, Akmesicid

GENCLIKNIN BIR DAKIKALIK ZEVKI

Ramazan Fehmi'ge

Sık yeşillik, çıtırtımanlık tena bîr köşe,
Salgır suvuna karşı bîr oturgıçda Zarife saçlarını
Cayub otura. Sevket onun sag elini tutkan, deren bîr kökü
keçirgenden son, Sevket — Pek süyemen.

— Yalancısın, aldatasın Şevketim.

— Ah ne için aldatayım? karaçı bîr közime (Zarife külümsirep
Sevketniñ közine baka)

— Okyanusda çürük kayık yaldatasın Şevketim. Şevket Zarife
neniñ elini sıkıp :

— Kalay tözüp dayanasın bu süygünin küçine?! ...

Varım, yokum, bilgim, şirim, nesirim yok bola,

Hasretlikden için yanub kelsein seniñ katiña,

Dertiniñ ayt! agla di de, közlerine yaş tola,

Taın çolpanım, sen Zarifem atlan sen de atına ...

Zarife özün sıkımay

— Ya urulsam, yaralansam menliksiz ten ne yapar?

Kimsesiz bîr zavallı şaşub kalsam ortada —

— Yok! ...

Sakin, sakın Zarifem mümkün tugul bu olmak,

Zarifeñiñ elini sıkıp

— Inan canım, hür melegim, yoktur mende sabır çok;

Aglaganday : yüregimde saga akkan selniñ yolun kim kapar?

Yazık olur merhametsiz, düşünsen sen şay pok köp,

Müsaade et tereğinden bîr gül almak ...

— Ya solmak?

— Aman, solmak mümkün olmaz, tugul bu yapma bîr top,

„Süygü” — nedir anladın mı? arkadaşım, Zarifem,

Kucaklaşkan eki gönül bîr birini taşlar mı?

Kök kökünde tek çolpanım, bîr yoldaşım Zarifem,

Gül tereği orunına sevda çalı aşlar mı?

Elindeki taze gülüñ ur köksine yarılısın,

İçindeki ot, alevler saçlarıña sarılısın,

Son anılsın kalbimdeki seniñ aşkın yarasın,

Özüm için Kabe sandım dudakların arasın,

— Başım kökke köterub titrek davuşman —

— Ulu Tañrı şahid olsun yutsa bizni dalgalar,
Derya tubi tavlur, yolsuz teren yilgalar
Balkıldagan nurlı ayday seni kene korurmen,
Süyeklerin sürme bolur kucagında cürürmen,
Sensin benim menliğimni menliğimde bir danem, ...
Sensin benim şüim, çüüm, hem manem,
Sensin benim oylarımı bulutlarga sekirtken,
Sensin benim yaş gönlime „dünya benim” dedirtken,
— Cigitiğim andı için ayaklarını öpiyim,
Gönce gülünü sapçığınday ... egilub Zarifemni
Ayaklarını öpe, — bagırub —

— Ceşid şiler yapasın

.... Zo ... iş dedim anlamaysın, aslı saga katıyım ?
Közleriñe duman tüşdi, kayalarga sapasın.

Zarifenin pek yakın yanına oturub eki elin tuta,
— Yandım ! yandım ... müsaade et, yaş baladay aglatma,
— Sessiz kızlı sırlarınımı avuzıña tökeyim ...

Zarifenin elini öpe ... ope,

Başların üstündeki putakni kösterub,
— Belimdeki kuşağımı şu putakka bağlatma,
— Kel, o tatlı nefesinmen dertlerimni sökeyim,

Avuzına avuzun pek yakın tutub,
Al canımı kabri omın yüreginde kazılsın ! ...

— Ah, ne için ?

— Yalan aytub ...

Zarifenin avuzından öpüp, birden kuçaklay

— — Tokta eki köziñden de ... kaygularım yazılsın,
Töşeginde peşman etme üyge kaytub Zarifem.

— Külümsirep —

— Yiber, Yiber ! Sevketçigim, meni sıkma bayıldım,

Sevket Zarifenin avzından bir daha öpüp,

— Varsın bizni yahılarda meşakatlar beklesin !

— Aldattın sen ah Sevketim, tüşünmedin ertesin !

Bir adım avlakda melevşelik üstünde,

— Anayçığım, yetiş, imdat ... yeminiñni buzdum men,

Ay zavallı dört köziñmen bekleb turasın mı sen ?

Nasibin ne ? ! Al, Sevketim kalb yarasan kanatdın,

Saatlerce karşında sen aslı için can attın ! ?

Kel, al yüksek bulutlarga boşlıklarga gaip ol,

Ebet, batdı kaygımız, tapılmadı başka yol ! ...

— Tokta biraz ...

Mümkün tugul,

- Cansız kanım
— Zarifem ! ...
— Bütün ömrüm, varım, yokum ! tatlı canım,
— Sevketim.

Beş dakkadan son avlakda bir bülbül yırlaganda Zarife eki elimen dağılgan saçlarını toplap, ağlayacak ola, ... Başından ne kelub keekenini bilmiy lakin öz özin başka bir aleinde zanfete edi. Elindeki, elinin sıcağından solgan gülni köterub attı, bu vakıtkı kadar gülni elinden taşlamagan edi. Deren bir kökis keçirdi.

— Ah ne oldu delirdim mi, kim aldatdı ne yaptım ?
Briştirme dertli bülbül yanlıs bir yolga sapdım.
Bonun için tapdın mı sen ? Ah zavallı anayım —
Kel karşına, ey cehennem, sana atub yanayım. —

Tüşündi ... tüşündi ... agladı.

İşte Fehmi ! Genç, namuslu kız bir dakkada yok bola.

Bir avcı er omı izliy, köb cuvura cortada ...
Bahıtsız kız ! tez aldana küneş körmiy calt sola,
Hiç tapılmay bir can acır sefil kalsa ortada ...

Mayıs, 9—22, 1920, Akmesicid

MEKTEB KEREK

Bugün bîznî „bîr” etecek,
Mekteb kerek bîzlerge,
Mekteb nedir tatar akam,
Aytılar mı sizlerge?

İkî satır yazı için
Köyden köyge yüresîn,
Cah halklarga yalvarasîn
Zor beresîn tizlerge,

İlan, gazet, köre koysaň
Okumaga bîlmiysîn,
Mekteb açub yaşlarına
Öz köz yaşaň sîlmiysîn.

Pek kolaylı işte bîrge
Kîmlerge yüz sürmisîn
Cıyınlarda öz urbañnı,
Öz çüyüne ilmiysîn.

Mekteb kerek, mekteb kerek,
Mekteb kerek tatarlar!
Mekteblerimiz bolmasa,
Bîznî haksız satarlar,

Okuv bîlgen ayneciler,
Törümüzge çıkarlar.
Cahşdırub olar bîznî
Bayram etub yatarlar

Okumagan cahil insan
Hiç bolmasın soyundan,
Mekteblerge akça topla,
Cıyınlardan, toyuñdan,

Ondan başka cahillikler
Bîzlernî köp sıkırlar,

Mekteplerge hisse çıkar,
Toprak tuvar koyundan,

Her bir köyniñ mezarlığın,
Bİrer mekteb etiyik,
Okuyık da çalışayık,
Bulutlarga yetiyik,

Balalarga terbiyede,
Komşularga karayık,
Okunaga murza, molla,
Hep birlikde barayık,

Yurtumuzniñ her köyinde,
Bİrer mekteb açayık,
Çalışayık yükselmege
Cahillikden kaçayık.

Mekteblerni yaşatmaga
Kolaylıklar arayık,
Bu karanlık yurtumuzga,
Bilgi nurun sacayık.

24—27, Mayıs, 1920, Akmesid

YAŞ TATARGA

Tamarında kan kaynagan çağında,
Korkma, çalış, güller açsın bağında,
Er kölgeden ürkmə, sakın sakınma!
„Hak-“ yardımı senin eki yagında.

Boreuñ senin halkın için çalışmak,
Er fırsatta saga kerek alışmak,
Lakin hakka karşı kılıç takınma.
Layık tugul eat işine karışmak.

Kart emelge yanı temel kurganda,
Zaman seni sıksa sıkıp öldirse,
Uçuğunu üçke dörtke böldirse,

Kene çalış! tende camı turganda,
Maksadıña bir kün birden yetersin.
Yeni „hak“ dep kökke uçup ketersin.

27, Mayıs, 1920

HOS KEL DİNİZ

Hos keldiñiz bolşevikler Kırım'ga,
Yaşavımız kirdi başka kurumga,
Sayub, süyüb karşılaymız sizlerni,
Kızıl dostlar unutmañız bizlerni.

Eger biziñ hakkınızı berseñiz,
Bizlerni de özünüzde körseñiz,
Tatar sizmen kol tutuşub ketecek,
Kerek bolgan her erlikni etecek.

Sizmen biraz öpkeleşub alsak da,
Azganakay kötekleşub kalsak da,
„Bir millet” deb tanısañız bizlerni,
Kızıl dostlar unutmamız sizlerni.

Endi bizler unutayık keçkenni,
İşke salub hakikatı seçkenni,
Biz üyrendik özümüzge kerekni,
Lakin misal köstermeñiz, erekni,

Okuv, bilgı, cohñ acık taşlañız,
Er bir işni hakka tartub başlañız,
Taze yaşav yaşamaga başlayık,
Çeçeklerni kayta başdan aşılayık.

Denikinday kinasañız, sıksañız,
Canı tikken temelünüzü çıksañız,
Ebet, bizler „has milletçi” boluruz,
İş başında sizden ayrı kaluruz.

Ey horlangan örselengen carlılar!
Kul etilgen congar, Çatırtavlılar,
Uyanmız eskı dünya sallandı,
Nursız turgan kara küneş allandı.

Noyabr, 20, 1920

ÖLÜGE

Mezarında kızıl güller açılsın,
Küneşletip yaz cavını cavganda,
Kara toprak sallın suvın savganda,
Al nargözler lâatiñe saçılsın.

Kün kavışıp, kaş kararsa taşña,
Miyav kuşlar kelip, konup bakıra,
Canaşaña bir arkadaş çakıra,
„— Sen zavallı toymadıñ” — diy yaşña.

Tañda turup mezarña barganda,
— „Catkañ ceriñ nur bolsın” — dep aytaman,
Baş taşını bir öpe de kaytaman.
Ölgen küñi ak keñge sarganda
İrittin de cılatmaga başladıñ,
Niçün meni yalnız etüp taşladıñ?.

Fevral 14. 1921

KARASUV

*Karasu hakkında bir şey
yazmadığım için öpkelegen
Çoban kızı Zeliha totayga*

Ay Karasuv, Karasuv, kart Karasuv,
Sen Cennetin türüne kurulgansın,
Çaylavlardan köziñe çalt bara suv,
Çaş çagında cürekden urulgansın.

Karuvılsın Karasuv kartaysaında,
Topragında azizler cayrap cاتا,
Bugün eskı küçüñnü çok saysaında,
Senden çıkkın cığıtlar erlik sata.

Karasuv da kart anan kar calagan,
Yat-yabancı tatarnı horlaganda,
Duşınan seni aylakda pek talagan,
Sıkıştırıp Kırım'ın zorlaganda,

Peşman ettiñ men senden ketkenime,
Aylanacak men saga kaytacakman,
Tañrıñ şahid say yemün etkenime,
Dertlerimni tek saga aytaçakınan ,

Karasuvnıñ küzdeki toylarında,
Botka pişer, pırnıçden yada tüyden,
Kızlar cürer aralık boylarında,
Toylardan son kızları çıkmaz üyden.

Karasuvnıñ çaşları toylarında,
Cırlaganda evlerni zirildetir,
Mirza, kara yoktur hiç soylarında,
Çingenesi davulı gürüldetir.

Karasuvnıñ bulvarı, karagaçı,
Melevşelik, çeçeklik, şair cırtı,

Lâkin bugün kurugan dal ağacı,
Onı içden kemirgen sırtını kurtı.

Karasuvnı dört gülî, ak kayası,
Han camisi öksüzday moñlı tura,
Denişnegeñ hiç de de kök boyası,
Karasuvğa barganda cürek ura,

Ay Karasuv, Karasuv, Kart Karasuv,
Korkma, kene tırıldın, yaşayacaksın,
Üçli, dörtli egizle art Karasuv,
Canı açkan bir gülge uşayacaksın.

1921. 19 fevral

BAGÇASARAY

Bagcasaray'li Ayşe tolayga

Bagçasaray, hansaray, dertli saray,
Küneş akşam süzülüp kavuşkanda,
Mezarnıdan baş tiklep Giray karay,
Kün Saklamp ay tuvıp avuşkanda.

Bagçasaray degende közlerine,
Cılay turgan bir öksüz kız körüne,
Kulak sal, ey tıvganın, sözlerine,
Han saraynı köz taşla bir törüne.

Kabesidir tatarnı Bagçasaray,
Bugün halknı közünde hor bolsa da,
Tatar gene kılba dep oña karay,
Bagçasaray bagında gül solsa da.

Bagçasaray deseler köz torlana
Gönlün coşa, muğayıp kalbün cılay,
İçke aka köz yaşlar, can horlana,
Bagçasaray yıkıldıñ meñ bilay?

Medresesi, mektebi, çardakları,
Bırer tenbel yuvası — kahve bolgan,
Öz topragı, çay içken bardakları,
Kahvelerge tatarlar koyday tolgan.

Bagçasaray yuklama, bahar keldi,
Küneş, tuvdi, dünyanı yarıklattı,
Kesertkiler, yılanlar talıp öldi
Seniñ sabrın duşmannı ayıklattı.

Bagçasaray, bağçalar, bağçası bol,
Bülbüllerin cırlasın, cırlasınlar,
Sen tatarnı öz küçü akçası bol.
Çiçeklerin Kırım'ın sırlasınlar.

1 Mart 1921

Agamın Sare kardaşım için yazgan şiirinden
aklımda kalgan yeri :

Men katnayman balalar bagçasına,
Zarar kelmeç babamnın akçasına,
İndi dostam kız boldım, okıycakman,
Yazda açkan çiçekdey kokiycakman.

AKYAR YALISINDA

Fazile hanım Rahimova'ğa

Ak kayaday tolkunlar şuvuldaylar,
Kayalarga urunup sekirgende,
Yalıdaki bülbüller şuvuldaylar,
Avlakda bir kılıçlı cekirgende.

Kara deniz gürüldiy dertin ayta,
Yarık tанда kün başın kötergende
Tap avlakdan tolkunlar kelip kayta,
Derya celî — „Kel dostum, kel” — degende.

Küle kelgen tolkunlar arasından,
„Alı güllü ölgen gül” bir körine,
Al kan aka kalbimniñ yarasından,
Akıp tüşe gönülniñ tap törine.

Tolkunlardan sorayman : „niçün sizler
O hakikat kurbanın aşadınız,
Col tapınaymız bugün de onsız bizler”,
Diler bizge — Siz yanlıs yaşadıñız.

Sözlerime bir cevap alamayman,
Tek tolkunlar şuvulday şuvuldaylar,
„Çık babamız” dep ayta cal almayman,
Katındaki bülbüller şuvuldaylar.

Bir borc bolsın Fazile totay sizgo,
Balalarga yalının taşlarında
„Bu tolkunlar bir yara açtı bizge”
— Dep anlatmak pek küçük yaşlarında.

Üyretüñiz balalar anlasınlar,
Zaman onı bilmedı, anlamadı,
„Ant etkenmen” şarkısını çınlasınlar,
Hakikatnı o zaman dınlamalı.

Unutmaycak biz onı aytacakmız,
Parçalanıp bu dünya alıngancek
Degenine biz onı kaytacakmız
Cennetke col tatarga salıngancek.

4 mart 1921

YAŞ TATARLARGA !

Ey horlanmış, kulluk erken eigittler, yaş tatarlar,
Otka, suvğa, kangakarsı kayaday taş tatarlar,
Bu fırsatta bizler kene parmak tişlep kalmayık,
Halk sarı may üleşken son bizler torta almayık.

Biz zamanı añlamasak zaman bizni añlamaz,
Kültobede ayıtsakda bizni künse dıñlamaz,
Kültobediy kül bolırda kökke uçup ketemiz,
İş keçken son vay, şay eken der de peşman etemiz.

Romanoflar, Nikolaylar bizni coymak istedi,
Avuz açıp bir söz aytsañ ateş sağıdı, „sus” dedi,
Tatar gene türlenmedi, aldannadı, bitmedi,
Bizni coymak istegenler maksadına cetmedi.

Bu toprak-top parçalansa, cerni cutsa deryalar,
Bütün dünya otka cansa, öksüz kalsa qeryalar,
Bizler kene tatar bolub, tatar tüsli catarımız,
Tarihlerni aktardıñ mı bu sözlerge kanarımız.

Koşulsak da çalışsak da bir işke baş bolsak da
Çatlar kirgen kapularga biz de kirip tolsak da,
Kene işçi, calpak taban, kara tatar, tatarımız,
Bilmimen mên né küngeçek bizler cantık satarımız

Ay, suv canık, col taktaday tüm-tüz bolub turganda
Halk ciilub, sır sırdaşub, canı yaşav kurganda,
Niçün bizler anda-munda korka-pısa cüremiz
Çalışkanga mıskıl ete, yada dudak büremiz.

Halk toy ete, biz saruşımız, yuklamaga dalğanımız,
Suv sıyırmıñ kaymagınday uyuşkanda kalğanımız,
Közümüzni caltıratub kaltırayda turamız,
Kel arkadaş, kel deseler bizler getke buramız,

Arkadaşlar, eger bizler bu kusurıñ körmesek,
Halkımızgün çalışmasak, can talasub cürmesek,

Bizler soysız, buzuk kanlı, atsız, cayav tatarmız,
Çikalmanız bastırıkdan, biz ebediy catarımız.

Katti, kuçlı yaş tatarlar, ciyihünüz haydınız,
Demesinler catlar bizge cıgıldınız, taydınız,
Koşuldık mı aňlaşırımız, çalışırımız, çalışır,
Sayte-Şayte bu işlerge alışırımız, alışır.

Yükselteyik bu caşıkını avelensin, aylansın,
Bütün tatar-yaşı, kartı bir kazıkka baylansın,
— Ay tatarlar, siz dünyanı cutacaksınız-desinler,
Bizler gene bagırayık-hakkımızını bersinler.

Mayıs 30 1921.

KIZLARGA PEK YANASMA !

Pek sık etüp her kün bir kızın körseñ,
Cetekleşüp, aytuşup, cortıp cürseñ,
O kız yakın dost bolır, sırın aytar,
İçüne bir dert salıp üyge kaytar.

Om ille cürekden süyersin sen,
Töşegünde canarsın, küyürsın sen,
Ah, vah eter tüşünür cıtalımazsın,
Kasvetiñi cürekden atalmazsın.

En sonunda üylenir baylanırsın,
Ya maskara bir halga aylanırsın,
Başlar küñiñ şay etip boş keçmege
Mümkün tugül ondın son vazgeçmege.

En igisi kızlar man pek yakından
Tanış bolma, anıma hiç bir yakından,
Şay kız teke bolgandan bir şı çıkmaz.
Biraz tena yaşasañ dünya sıkımaz.

İş sahibi bir kişi bolmak için
Kızdan biraz avlakça bolmak kerek,
Erte tugül vaktında solmak için
Kerek başka yaşamak kızdan erek,

Çiğınne, cür ey dostum, çiğınne süy !
Bir oynasa begimez yaşıkda çüy,
Keçirirsın bir işsiz yaşığıñı
Köter, basma köziñe başığıñı !

CİGİTKE

Ey cığıt, kalbinnı yıldırım ursa,
Duşmanıñ köksinnı tepmelep tursa
Mezariñ üstüne saraylar kursa,
Astından gene de „hakman” de bağır,
Yardıma cığıtlar cıgıtın çakır.

Deryalar buz bolub üstüne cavsı,
Parlansa bu dünya, boşlıkka avsa,
Duşmanıñ silüktay kanıñı (savsa)
İçinde cangan ot söñmesin, cansın,
Artından, kalganlar „cığıt” dep ansın.

Eger de kalbінде cangan ot söñse,
Menligiñ kırılса, horlıkka көñse,
Çarhın toktasa, tersine dönse,
Ümütin üzölüp gönülün solmasın,
Cıgıtlık hiç ölmez havfın olmasın ...

Sene, 1921 iyul 2

TANDA

Cürek oynay, kan kaynay, can talaşa,
Oylu, muñlu cataman tanga yakın,
Bir yıldızınan bir çaş kız fal karaşa,
Yıldız ayta „aldanına“, tüşün, sakın ...

Kız yaldızdan ayrıla, al atlana,
Darma dagın köpürtiüb saçın taray,
Köklerni dört dolasa, kanatlana,
Külüüb kona katıma, maga karay.

Bülbüllerday çöltireb dertiñ ayta,
Men teşkerüb karayman kayta-kayta,
Köb oturmay katımda uçub kete,
Aylandıra başımın, deli ete ...

Molla sabah ezañı çakırğanda,
„Ah ketti“ — deb töşekde kıbırdayman,
Kence marka horazlar bakırğanda,
Culali bir söz aytaman şıbırdayınan.

Medarsız bir hastaday tenim kıza,
Sakat cürek avlıge, gönül sızlay,
Asretligim tazerub dertim koza,
Ah, degende kaynamay, kanın buzlay.

Tan yukusu bolaytub nafle kete,
Delikanlı çağımınñ saçması bo,
Çaşılkda kız sevdası canga cete,
Insanda yaşav gülünñ açması bo.

Avgust 9, 1921

**Kırım tatar bitaraf konferensiyasına kelgen vekillernin
köyge kaytkan son cemaatni çıyıp aytkan nutukları.**

„And etkenmen” cırladık,
„Beynelmilel” sırladık,
Şapırdattık kollarnı,
Belgiledik collarnı,

Kuliksizmen kayttık biz
Kazakça „reç” ayttık biz;
Kün kararlar berildi
Hem de kol köterildi.

Endi amanlık bolacak
Kartan zahire tolacak
Berecekñız türkke taş,
O berecek bizge aş,

Bay, fukare toyacak,
İkişer kurban soyacak,
Tatlar şarab satacak,
Şarabka su katacak.

Tırmenlerde işliyecek,
Halk bir birin işliyecek.

Cemaat :

Kazaklarda keldi mi?
Sizge cevap berdi mi?
— E., unıtdım aytmaga
Dokladlarga kaytmaga,

Poliakovnı çağırttık
Tovariş deb bağırttık;
Söz kıskası alayı
Bizge doklad ettiler,

Arada bır talayı,
Darıldı da kettiler.

Molla :

Vakıflar ne bolacak ?
Kaysı ambar tolacak ?
— Vakıf sızını bolmaycak,
Ambarıñız tolmaycak.

Mırza :

Ne bolacak savhozlar ?
Turacak mı şay etub ?
Başındaki celsizlar ?
Cürecek mı tay cetub ?

— Savhozlarnı alacak
Kollarına carlılar,
Padvalga col salacak
Tatlar, çatır tavlılar,

Bay, mırzanın üyleri,
Haikka mekteb bolacak
Cahil tatar köyleri
Studentke tolacak.

Starosta :

— Uzatmasa pezemenk !.
Sonın aytsa bızlerge,
Bo dünyanın tüzetmek,
Kalgan eken sizlerge.

— Eski dertin kozmasın,
Sözün pek şay ozmasın,
„Halk kötegi” aşarsın ! ...
Son tözersin, yaşarsın ! ...

Cemaat :

— Adam sende ... taşlasa,
Karamasa sen oga,
Haydi aytmaga başlasa,
Mında keldik biz şoga.

— Son diyceğim akaylar,
Ciyinni şay bitirdik

Hem uyanısın apaylar,
Deb biz selam ketirdik.

Ana bitti kaytınız,
Üyge barub aytınız;
Olla, biraz toktanız,
„And etkenmen” cırlayık,

Bolsa arada soktañız,
Erabu da sırlayık

Cemaat :

— Hayda aytayık, aytayık
„And etkenmen” aytayık
En sonunda „obana”,
„Borlı” cırlab kaytayık ...

Akmescid 10 avgust 1921.

KOZLERİ

Seitumer Turupçiga! ...

Yaklı menî ah şu kızının sırma; ela közleri,
Közlerinin sın ayta tath-tath sözleri
Avzı, burnı bir şi tugul, vay şu ille közleri,
Su kızıkka laik tugul şu közlerinin özləri.

Közlerine bir karasañ öz suretım köremen
Ah degende ateş tüşe tap kalbımın iörne,
Su kızıkımın közleri için satar edim özümni,
Ah, katiyim! ... Sevda etti közlerine közümni! ...

17 august 1921

ZELİHA TOTAY OBANZADENİN ALBUMINA

Yüz bin yaşı kart şobannın koşıta tuvgan çaşı kızı,
Colın bolsın tuvgannın taptap ketken bir ızı,
Astrındaki cuyrüğinden ibret alsın cigitler,
Sogışkanda utandırır, kız cigitni öğütler.

Yedı davul on zurnaga bir, de borlı caldırıp
Altın tokuz, bir altın tas koşıka kavlı saldırıp
Toyuında men kureşirnen canakayman, aşırman,
Corta-corta karagaştan çeltkmen su taşırman.

Avgust, 18, 1921

SEYDAHMED TATARNIŇ KIZI AYŞE TOTAYGA

Alla razı bolsın dienen Ayşe totay men saga,
Unutulmaz bir „yadegar“ defter betdiň sen maga,
Bu defterni sözmen sırlar, milli enlar yazarman,
Yaşlay ölsen bu defterge mezarımyı kazarman! . . .

Seniň iňün tılegiň şo : bahıtlı bol, köp yaşa !
Kart anamday algıslayın „Çokmar kadar may aş“,
Tuvgamıday kavgacı bol, kötekçi bol, göz çıkar !
Çatır tavdan tab Altayga çyırık oynat toz çıkar.

Tatar iňün gül terek bol, üstünde gül açılsın,
Tatar iňün bir yıldız bol, şavleň yurtka sağılsın,
Tatar iňün kızıl kan tök, ay karanlık, uzun col,
Tatar iňün uruşkanda can teslim et, şehid bol !

Bu eğıtlık var belledi sende meniň közlerim
Belki saga, accı kelir aytkan tath sözlerim,
Çıkalmanı dep korksaň eger tüşme sakın deryaga,
Bu sözümi al yipekmen nağışla, tük keryaga.

Bayla tatar caraların, kanlı bolsın cavlıgıň,
Şımı iňün akıp ketsiň gül çeçekday savlıgıň,
Tatarlıkıni „er kızı“ dep baş taşına yazılsın,
Kan tökülüp, cav kaçııp mezarına barılsın.

Aytkanlarımı avur kelse sözü aldım özüme
Yalan aytsam maskara et, tükür dostum közüme,
Kene kayta bu sözleri aytaman men tek saga,
Tatar iňün aytışkanda umüt berdiň sen maga.

Sav bol, yaşa kart tatarıniň gönlü kırık çaş kızı.
Közi yaşlı anayınıni keñesi, bir yıldızı.
Toyunda at çapar, ozar, hem küreşni alıрман,
„And etkenmen“ ni enlar, tolup zurna çalarman.

1921, 21, awgust

TATAR ŞAIRLERİNE

Alaymız bîrday etüb cırlaymız da cırlaymız,
Son tım-tırış bîr birimizniñ çınlaganıñ dırlaymız
Asıl kım içün hudbe okuy, kayda kete bilmiymiz,
Bolay etip bîr tatarnıñ köz yaşını silmiymiz.

Çıñımız şo tatar içün bom şonı etermen,
Tatar içün okunaga İstanbul'ga ketermen! ...
Men tatarnıñ kök bayragın omuzından aldırmam,
Toyga barsam çingeneye notsız zurna çaldırmam.

Alayınız şı bîr notman tım-tüz etüb cırlaymız,
Dünyaga söz tuttıracak tatar tılın horlaymız,
Bu mesele bellı boldı bız tatarnı süyemiz
Çırak bolup canar canmaz kapkaralay küyemiz.

Bızler maktanuv köpürin keçtik bogay cığıtlar?,
Sıra kelse, zaman ozsa yaşda kartnı ögütler,
Mına mende şunday beter ögütliymen sizlerni,
Biraz colsız aytaman men şunday etken sözlerni.

Bız kalbine kıralmaymız tatarlıknıñ tatarnıñ,
Anlamaymız kalbındeki gizli dertin tatarnıñ,
Başka-başka, başka tılmen başka zevkman aytamız,
Salp-solp ete tatar bağın baltalay da kaytamız.

Tatarnıñ da öz tılı bar, süygisi bar, zevki bar,
Mane, masal, çınları bar — çeçekli bîr teren car,
Başka tılmen, başka zevkli cırmı tatar cırlamay,
Gönli coşmay, cüreginden „ah canın“ dep dınlamay,

„Lermontovniñ, ne Puşkinniñ, ne Fikret'niñ söziñe,
Hiç inanmay çünki hissi uygun tugul öziñe,
Meşrebimizge bılken sasık, cat otlarnı üziyik
Mayn süten ayırganday bîr süzgeçmen süziyik

Cig t  n  ca  c rekden  k p  ıks n s z m z
Ka an bolsa  onda barub toktaycaks n  z m z,
 z k y nde,  z  e e i tatar n  mo  e rları,
Kal b nden t  ka   kmay saklı kalgan sırları

 ste bom tapub bersek tatar n   z kolına
Bin b r  i it b r hak s zn n kurban bolur colına.

1921, 9, sentabr

KADET KAÇA

Köy içinde arabalar şaltıray,
Bala çağa korka, cürek kaltıray,
Kadet kaça dep akaylar aytalar,
Aygırları çölge saklap kaytalar,

Or tübünde turmay toplar atıla,
Kursun sesi salkın celge katıla,
Generallar köy içinde cüreler,
Peşlerinden itler talay üreler.

Afitserler saldatlarını çakıra,
— „Çalt bolnız, kaçamız” — deb bakıra,
Ahırlarda atnı cetub keteler,
Karaldım zır — zııldık eteler.

Koyumızı, kozumızı soyalar,
Tavukların tuhumlğını cıyalar,
Hein dinsizler cer tepnıp söğüne,
Babam garib yalvarub diz çöküne.

Köksimızge tüfek tıreb turalar
Köçirmege pulemyotnı kuralar,
Yahşı aytsañ da yaman anılay artıla,
Tamarlardan kara kamnı tartıla.

Kart ananınnıñ namazlğını aldılar,
Atlarına cabu etub saldılar,
Hayınlarnıñ Tañrı küçin almadı,
Anayımın baş altını kalmadı.

At, ögüzni, tayları da cektiler,
Köy boşatub, curtkı sabanı ektiler,
At cem bittı, otka candı negizler,
Bonday etub köyni tek sel tegizler.

Sunday künler kördi garib başımız,
Unutmasin bonı bızniñ çaşımız,
Tarihde bo bir ız bolub kalmalı,
Bızniñ çaşlık bondan bir ders almalı.

S, oktiabr, 1921

TALAK

Komşumuzda kurt Muratın var edİ bir karısı
Avzındaki tişlerinin tüşken edİ yarısı,

Talak ayttı bir kün Murat apakayın taşladı
Meher için apakayı kavga etüb başladı.

Çıbirdagan dört balaman künsesiz tul kalganda,
Zavalı kurt cavçı salub bu bikenİ alganda,
Süftelikke pek süygende garip Murat karısını
Evindeki eşyasının bağışlagan yarısın.

Salın alıp kettİ apay, mollakayın çakırdı,
Molla keldİ, bir tükürdİ, bir inrandı, kakırdı.
„Ey kurt, talak aytdın mı — dep soraganda Muratdan
Kaltır şaltır cevap bere, Murat keçe sıratıtan.

Inkâr ete, eşyanı keter dep korka da kaltıray,
Mollakayın koncalazday aç közleri caltıray,
Açuvlanıp bu kavgadan bızge bir şey tuvmadı
Tuydı manka çalt esledİ apakayın kuvımadı.

Aylana da apakaydan aytdımı bo? dep soray,
Aytdı, Mollakam, hem eşİttİ kurt boray.
„Ay sırfındı yalan aytna kayda munda kurt boray?,
O tap sabah kettİ tavga könir için tal toray”.

Molla akay toktafız dep ekevin de sustıra,
Ayta başlay kurt Muratın bir kösege pustıra.
Tazelemek kerek endİ, sakatlangan nikahımız,
Aytsam mırza köyden kuvar şay nikahsız bolsañız.

Beş funt kahve, beş funt şeker, bir çerik et berersün,
Babaylarga dua için beş de kumuş tölersün.
Nikahınızı tazelermen tath mabbet yaşarsız
Ondan başka kuvulırsız halkdan tazir aşarsız,

Razı bola bızın Murat apakay man barışa
Tath tath muşavrege Mollakay da karışa.
Mına şimdi olar endİ kavga etmuy yaşaylar
Her kün salma, tatar börek, sarık burına aşaylar.

1921 oktiabr 24

AÇLIK

„Açmñ haln tok bilmez” — kartlar sözi,
Mina şındı o söznñn tamam özi,
Açmñ haln anlamay, karm tok bay,
Şeriatka insanlar hor bola şay.

Milyonlarman, biñlermen aç koranta,
Tek aç tügül, suvukta, kar boranda,
Can çekişe garipler pek horlana,
Körseñ cana cüregñ, köz torlana.

Taşlap kaçā babaylar evñ, elin,
Açlık taze Kırımññn bükdi belñ,
Ey cığñtler, bu curt şay sönecek mñ?
Mazlum tatar boga da kõnecek mñ?

Tamarında merhamet kanı bolgan
Açlığında burlukub beñzi solgan,
Fakirlarnı tüşünüb bir karasın,
Hiç acımaz emgegñ, beş parasın.

Seslerinden cürülmüy col boyunda,
Ses de bitken tek can bar bñr soyunda,
Ölgeni de az tügül arasında,
Tok tüşünsñn bolarga karasın da.

Açlığında delirgen babaylar bar
Öz balasın aşagan anaylar bar,
Kardaş insan balası soyulur mı?
Şaytub bñznñn neslñmiz coylur mı?

Şay bitkende bñr yakda carlı-cansız
Bu bñr yakda karmı tok beş on kansız,
Aşay, içe, çaldıra, toyda çaynay,
Bonı körüb tamarda kamñ kaynay.

Kayda ya o? „Viedan” dep bakırganlar
Kardaşlıkka bizlerni çakırganlar
Yoksa onlar şimdilik cırlamay mı?
Gönüllerni yalanman sırlamay mı?

Eger vicdan eseri bolsa bizde,
Karnı toklar şahatsız boga sizde,
Borcümüzü biz bugün bilmeliyiz.
Aç yetimler köz yaşın silmeliyiz.

Son ölüm bolsa da alayımız
Bittenden son kavuzlı malayımız,
Şay barabar bağırıp ölmeliyiz
Aç yetimler köz yaşın silmeliyiz.

Kimde bom borcunuz dep bilnese,
Ötineğindan açlarga pay tilnese,
Kismetine şayanlar zehir katsın,
Cerge batsın o insan, cerge batsın.

1921, 20 dekabr

FENGE

Ey fen, ey fen, uzun fen, bñ türlü fen,
Bu dünyanın kazığını oynattın sen,
Cigürlükni çürüttün, harab ettün,
Tokta endi menzılge tamamı cettiñ.

Seniñ için köp kişi deli boldı,
Ortalıkka bir takım fenci toldı,
Insanların yalancı, hırsız etdi,
Kan içici canavar, arsız etdi.

Evelkinday yaşayık fen bolmasın,
Fenge bola civanlar çalt solmasın,
Caktı camı şu fevmin tathları,
Baş kötersin tabiat atlıları.

1921 7 noyabr

TANIŞ BOLDIM

Çalka tüşüb küneşleb cاتا edim
Küle-küle cuvurub Meryem keldi,
— „Ne külesin şu şartmek” — otur dedim,
— „Kele yatır birevler, tursa-dedi ...

Şay degencek karşında bir eki kız,
Altun ayday calıurub peyda boldı,
— Söz katayık şolarga, de Meryem, biz?
Kuvanç kanı közime kelib ieldi.

— „Bakırma sen, cetsinler katımızga,
Olar menim pek yakın tanışlarım,
Otursunlar kelsun de karşımızga,
Ekevin de men saga bağışlarım,

— „Canım Meryem soldaki yaman dızman,
Tap uzakdan közime köz taşıadı,
Yakın tanış bolayım men şo kızman
Bitti sabrım gönlünde toy başladı.

Beş-on adım uzakda oturdılar,
Birsı külub Meryemge selam berdı,
Şakıldaşdı bahçanı toturdılar
Bizge karab birevi kaşın kerdı.

Meryem aytdı cür endi biz barayık,
Seni tanış etiyim men olarman,
Şolarman tanış bol, bir karayık
Cetekleşir cürersin son bolarman.

Bardık da şart toktadık katlarına,
Başta Meryem „— Merhaba kızlar!” — dedi.
Bir karadım kızların başlarına,
Endi selam sırası magı edı.

Kuvançımdan unuttım selam sözün,
Hoş keldünüz bo yerge dieck edim.

Aytalmadım onun da taman özüm
Cartı-curtı „drastvuy” kızlar dedim.

Meryem menî olarınan tanış etdi,
— Arkadaşım yaş şair Hamdi — dedi,
Köterildim başım tap kökke cetti,
Kızların da közleri mende edi.

Alçarak kız kolçığın uzatkanda
„Makbule” — dep tiyaran şıbirdadı,
Başdan ayak boyına köz atkanda
Kırpikleri kaşları kışkırdadı.

Oturdık ta başladık soraşmaga,
— „Okıysız mı kızlar siz” — dep başladım,
Aldım alub onlarga col açmaga
— „Şaylı kızlar sizlersiz” — dep taşladım.

Bir sırasın ketirüb alçarak kız
Şair — „poet mi”? dep soradı,
„Stih” yaza ekensiz siz arkadaş
Şay dedi de közime bir karadı.

Doksan dakika oturdık son kayttılar,
Meryem ketti olarm ozgarmaga,
Savlıkman kal yaş şair dep ayttılar
Olar ketti başladım sızgırmaga.

Yangız kalgan son canım pek sıkıldı
Yavaş-yavaş oylanub bonu yazdım,
Bogazıma sanki bir dert tıkıldı,
Tarsıktımda parmakman cerni kazdım.

Keldi közim aldına algır kızlar,
Başladılar söz katüb oynaşmaga
Dostum : kızınan körüştiñ kalbiñ sızlar,
Hayal seni çağırır koynaşmaga.

Alçarak kız bir şişler ayta edî,
Köksî açık kol kerip maga karab,
— Yaş şair — men süyemen seni, dedi,
Altın sarı saçların maylay tarap.

Kanım kıza, canım dost, Kızını körsem,
Başlayman men yazmaga tutalınayman,
Keçe, kündüz barabar kızman cürsem,
— Ayırılıb men ondan ketalmayman.

Yüz yaşasın şu kızlar bin yaşasın
Dünya, ahret onlardan ayrılmayım,
Kalpğımını satayım, kız aşasın,
Kız: aydı cür-degende kayırlmayım.

Fevral 27, 1921

KIZIL TAŞLI HATICE TOTAYGA

Kavga ete turamız, barışamız
Son aklaşa gene de karışamız,
Künlerimiz şay etüb oza kete,
„Müşavreler” bizlerni (anda) ete.

Fer kün akşam oturşa aytışamız,
Yarı gece bolganda kaytışamız,
Bir tereknüñ çegeği sırlarımız
Bir sabakdan cırlagan cırlarımız.

Bir kün akşam veçerden bız kaytkanda,
— „Bir er agam yokdır” — dep sen aytkanda,
Sende kızlı bir kaygu sezdim, canım,
Biden birge uyudı oynak kanım.

Kan kardaşını bir agañ bolmasa da,
Kalbindeki eksiklik tolmasa da,
Hiç mugayma, arkadaş, düşünme sen,
Bon saga yürekden aytaman men.

Biñ yaşasın bizdeki arkadaşlık
Farız tugul mutlakda kan kardaşlık,
Toyuñda men köşege köterermen,
Mögedekni tutkanga „tartıl” dermen.

Şaytub taliy bizlerni ayıracak,
O kün bizge kıyamet sayılacak,
Bir birimizge pek avlak kalacakmız,
Yolelardan bir haber alacakmız.

O vakıt bız bu künni tüşüngende,
Keldi keçti şu künler şay degende,
Gönül sızlap közimiz torlanacak,
Menliğünüz mugayub horlanacak.

Noyabr 23 1921

CİĞİT TÜRKÜSİ

Boyna makamıman ayıla

Gül bahçada gül ağsa alınmaz mı?
Cığit bolgan kızlarga calınmaz mı?

Gül bahçada gül ağsa cığit üzer,
Yaşlar kade köterse kızlar süzer.
Gül bahçada gül ağsa kün soldır
Kızlar kade tutkanda yaş toldır.

Gül bahçada gül ağsa hiç aldınmam
Cığit çıksa karşıma yalındınmam.
Cığit atka atlansa tüzgün tutsa
Kansız, cansız meşganı calıap cıtsa.

Melevsemî, gülîmî, üzdürîmen,
Kadelernî kızlarga süzdürîmen.

Noyabr 28 1921

ULU ÖZENLİ ASI YE TOTAYGA

Athını atdan alacak" — kartlar sözi,
Şunday etken bir kızını tamam özi,
Sensin camın kurt bike ay köp yaşa,
Mamud alim darıla, saga şaşa,

Sen de menday çalt kıza duvuldaysın,
Ev avdargan boranday zuvuldaysın,
Ayşe kelsin hakkından küreşkende,
Kravatka yıktırub tîreşkende.

Küreşünüz, oynanız, bîñ yaşanız,
Bir almanı bölünüz, şay aşanız,
Araınızda yakınlık hiç ölmesin,
Zaman sizni ayırub dört bölmesin.

Hatice de her vakit katınızda,
Üçünüz bir koynaşub yatınız da,
Tañ atkancek aytısub sırdaşınız,
Menmen sizniñ dörtinci kardaşınız.

Şimdi sizniñ ateşli sözleriñiz,
Takdir etmiy olarnı özleriñiz,
Bir kün ola hakikat sayılacak,
Tögerekke namunuz cayılacak.

Inkılapçı, kötekçi bir şark kıızı,
Tatar aydın kökiniñ tañ yıldızı,
Bolganını körgende kuanırman,
„Kız içinde bir cigit" — dep tanıрман.

Tüfek köter, kılıç tak, „Ur" dep bağır,
Şarknıñ kinli kızların safka çağır,
Gönüllerge işleriñ temel salsın,
„Jan Dark" dayın tarihda adıñ kalsın.

24 noyabr 1921

CİĞİTİN CİRİ

Osman Derenayirliğa

Anamdan tuvganda sezekli tuvdım,
Kımsesiz bolsam da kart soyım kuvdım,
Gönlümde hakikat oynadı turdı,
Haksızlık körgende cüregim urdı.

Karsauba belalar colımnı sarsa,
Eskirgen kaygular kalbimni carsa,
Tüsümde körsem de kau, ölüm, kavga,
Tışlerim siktım da kayradım cavgı.

Astında turganda al ayak corga,
Tözalmay tözmedim horlıkka, zorga,
Tavlarım dolaştım, kaçımın sozdım,
Acemı asavman cüyrükler ozdım.

Halkımın kalbünde eskirip kalgan,
Kinlerni söndürüp kaygular salgan,
Taliyni kaçılar tartarman colga,
Cigıtlar fırsatı keçkende kolga.

Umutsız cahlım taptar da urar,
Her vakıt üstünde baş bolup turar,
Sözümni dinletir aytarman aytar,
Karşıma arslanlar çıksa da kaytar.

Tatarımü taliin özüm yazarmın,
Haksızga mezarnı özüm kazarmın,
Yaşasın dünyada yıkmak, yıkmak,
Borcidır cıgıtınñ haksızın sıkmak.

Felsefe dünyasın urmak isteymen,
Cigıtlık dünyası kurmak isteymen
Gızlıden gızlıge bir sözde aytman.
Hakikat boldı mı taş bolsa kaytman.

Deryaday bîr toktar, son bîrden taşar,
Ölsem de yaşarman, kalsam da yaşar,
Hak için öltürer, asarman, keser,
„İstikbal cüyüğüm” cellerday eser.

21 iynn 1922

DARULMALÜMATNI BITIRGEN KIZLARIMIZGA

Mazlum curtı bızñıñ şarkda tañ cellerı eskende
Canı tuvğan kart cığıtlar cavnıñ colın keskende,
İşte bugün garip curtnıñ bir gülı siz açtıñız.
Solgan tatar dünyasına kop umütler saçıñız.

Yoksızlıklar arasında Kırım açdan ölgende
Kara taliy kara halknıñ ümütlerin bölgende,
Anaylarnıñ köz yaşları yetiştirdi sizlerni
Caş istikbal endi sizmen hayırlasın bızlerni.

Kart dünyanıñ kurub kalgan çokrakları taşkanda,
Eski kartlar canı colda ızın coyıp şaşkanda,
Cetişñiz hakkıñız yok telli totay bolmaga,
Kerek bugün cığılarmen bir safka siz tolmaga.

Öziñiz kız bolsañız da sözüñüz er bolmalı,
Sizniñ kelin evleriñiz cenk bolgan cer bolmalı,
Urmak yıkmak bugün hürriyetniñ temeli,
Balavuzday çalt mayışa urmagannıñ emeli.

Tek ilimnen, tek bilgimen dertimizni aytsak da,
Mekteblerde pek köb okub zakon bilub kaytsak da,
Şarkda inkilab tuvmasa felsefemiz, fenimiz,
Temel tutmaz, feneçilikmen hiç tüzelmez belimiz.

Öz küçine bazınmagan bu künden son yaşamaz,
Hakkı için cenilgenler nafle kötek aşamaz,
Kanlı mezarlar üstüne mekteblerni kurmalı,
Küçni kolga algandan son fen, ilimnen turmalı.

İşte; zaman bu zor işni istiy bugün bızlerden,
Hem ilimli, hem tüfekli bız istiyimiz sizlerden,
Uyanıyık şark kızını, şarkımız deb cırlayık,
Melevşemiz gülümüzden şarkımızı sırlayık.

29 iyun 1922

ŞARKILARGA

Türklernin muzaffariyeti minasibetiyle

Cürekler oynay, kalbler caynay,
Türk hakkın istiy, al kanı kaynay,
Hayaleci yunan maskara boldı,
Öz eyligimen yüzi kara boldı.

Hakkımı bermem alarman diy türk,
Namusın kefil salarman diy türk,
Bir örnek bolsın şarkka bu kavga,
Bir ögüt bolsın ölgenge savga.

Türknüñ kavgası emelsiz tügül,
Kemal'mñ sözi temelsiz tügül,
Bütün şark için kılıçın kayray,
Onun için bugün tillerge cayray.

Çaşığı „türknüñ türk ızın” tapdı,
Hindde esnedi, parmagın kapdı,
Mısırdı bildi, maksadıñ ayttı,
Acemde şaşdı sözünden kayttı.

Belki bu kavga şay uzar keter,
Belkim köp yerni tertemiz eter,
Uzasın ketsin sellerday aksın,
Aksakal şarklı zavkına baksın.

İngiliz kele, fransız kayta,
Diplomat hain yalanlar ayta,
İnanma, ey türk, arıgıñ yorma,
Olarga karşı sen temiz turma.

Şarklınıñ, türknüñ tek canı bardır,
Her şeyden yüksek bir şanı bardır,
Taptatmaz şanıñ, cigitday öler,
Namuska boreñ kanıñan töler.

Haydiniz, haydı, cığitler haydı,
Kuturgan cavnıñ ayagı taydı,
Barsın şu şarkda kavgalar bolsın
Eski cılgalar kene kan tolsın.

4 oktiabr 1922 Akmesid.

OMUR KEÇİ

Bugün bolay, yarın şay etecekmen
Kündesimmin artından cetecekmen,
Şay ete de künlerni ozdıraman,
Nafle corta ömürni tozdıraman.

Kımerde şay vakıtlar bolup keçe,
Hiç köz yuımay yukusuz dört-beş keçe,
Oylanaman, oylana çıkmay sonı,
Aşlı ışıñ cönemi, kelmi onı.

Bellı tugul aldında ketken colım,
Yok katında yardımem, bır on kolım,
Gonıl külüp kuvangan küñim bolmay,
Ketken saytın eksıgım arta, tolmay.

Omür keçe şay etip, vakıt oza,
Bolay deren tüşündün, dertim koza,
Bır „taktasız” bola de eüremen son,
Omürni şay kaygusız süremen son.

Ay Satayım anasın, ölip ketsem,
Esni dostnı özime hasret etsem,
Boşlıklarda kenede karışırnız,
Aga-kardaş bır bolır barışırnız.

Oktıabr, 27, 1921

ÖKSİZLER

Töpesi tüsken, buzulgan, yıkılğan bir tatar evi
Eki yakda eki kart terek, sekiz-on dane urbaları
„Yırtık, kolları ayakları kirli öksiz ballar. İkişer,
— İkişer bir-birine dayanub bolayım, mugayıp otu-
ralar.

Hepsi birden yavaş-yavaş ırılaylar.
Öksiz ölmez, örselenir kün körer,
Zalun taliy köp ocaklar söndirer,
Bir kün kelir biz de halkday cetermiz,
Bu talını biz maskara etermiz.

Balaların birisi ayakka turub okuy :
— „Babağım saldat alınub ketdi german cenkine,
Anayım man bir koranta yaşay edik biz kene,
Tokuz-on ay babayımın haber teber bolmadı,
Satub savdık malımıznu bir çöpimiz kalmadı.
Garip babam barar-barmaz caralağan-urulğan,
„Sabilerim öksiz kaldı” dep can berub burulğan.
Arkadaşı babamın şay haberin ketirdi
Bızge aslın bildirmedi tek caralı dedirdi.

Kız kardaşı :
— „Kara taliy anamdan ayırdı son bizlerni,
— „Hudayma sınırladım kozularım sizlerni” —
Can algında köz yaşımın şom ayttı anayım,
Ah tuğanlar kaysı dertim aytayım da yanayım”
„Hepsi birden ırılaylar” :

Öksiz ölmez örselenir kün körer,
Ah bu cenkler köp ocaklar söndirer,
Bir kün kelir biz de halkday cetermiz.
Taliy, sen biz maskara etermiz.

İkinci bir bala ayakka turub okuy :
Anam, babam biden tilke tutuldı,
Anam öldi, babam ise (zorman) kurtuldı,
Biz künsizler köp çekistik enaştık,
Colda cürüp balçıklarga bulaştık ...

Hepsi biden ırılaylar :
— Babam garib—” şükür ballar yaz endi —
Ortakda hastahklar az endi ;

Deb cürgende orazanın başında,
Bir kün akşam tamam iftar aşında,
Apansızdan haler tiydi, avurdi.
Bir gecede kulin kokke savurdi.
Babayınnın cenazesin ozgarub
Eki yetim kaldık yolda biz garib.
Zor künlerni artıka taşlab. kaltırab,
Biz fakirge küneş babay caltırab,
Ak yaz başı lale çeçek açkanda,
Tifnñ halkdan fasiyetı kaçkanda,
Şay kimsesiz iki tuvgan cüremiz,
Halklar tolı kahvelerge kiremiz,
— „Camın akay hayır et — ” dep aytamız,
„Ufak yok” dey, mugaya da kaytamız.

Kız kardaşı :

Öksüz ölmez, örselenir, kün körer,
Ah bu ölüm, köp ocaklar söndirer,
Horlansak da bizler bir kün cetermiz,

Taliy seni biz maskara etermiz
„Üçüncü bir oğlan bala okuy :”

— Açlık, açlık, tuvganlar, hepsindan yaman,
Cakdı, cıkdı, öldirdi, bermedi aman,
Teneşirsiz, mezarısız, kefinsiz ölüm,
Ince maraz, sıtmaday bo da bir kelim.

Kız bala :

Öksizlerni mısıllagan pakılday,
Curtımızda miyav kuşlar şakılday,
Ah, şu açlık köb ocaklar söndirdi.
Köyümüzni mezarlıkka döndirdi.

İki bala bir birimen aytısa :

„Kapiklerni kel bir yerge salayık,
Son çöplikden balık başı karayık,
Ötmek alır ekevimiz yaşarmız,
— Cetişnese biz de sizge koşarmız.

„Başka bir bala” :

— „Tamam üç ay bir lokmasız yaşadık,
Tuzlı teri, eski çarık aşadık,
Şasırgan halk toprak calab calmadı,
Laf etmege tilde takat kalmadı”—,
Korantamız aç burlukup catkanda,
Akşam cetub nursuz küneş batkanda,
Babam dedi „— men ketiyim karayım,
Komşu köyde bir tanışka barayım ;

Belkim biraz müsür, malay alırman,
Pek keç kalsam keçe anda kalırman". —
Babam ketdi bizge kismet kdırub,
Bizler evde mısıq soyub sdırub,
Otka atup çiyli-pişli pişirdik.
Aşap toyub kursaklarını şişirdik. —
Akşam boldı, sabah boldı babam yok ...
Üç kün keçdi, hafta toldı, babam yok ...
Anam aytdı-çık da balam karañız,
Bilgenlerden babanızı sorañız —
Bir şey tapmay komşı köyden kaytkanda,
„Aman rabbim, yardım et" dep aytkanda,
Bir koramñ taldasına sıvıkıp,
Ölüp kalgan babaçığını büyüküb,
Bir kaç kün son anayım da şaşırđı,
Kardaşımın soyub bizden yaşırđı,
Bizler körüb, ürküüb, korkub cılaştık,
Kueakladık, al kanına bulaştık.
Şaytub bayguş anayçığım delirub,
Ölüp ketti balasına el urub,
Yer yetimi bizler kaldık çıplak, aç,
Ey kara yer, endi avzıñ bizge aç ...

Hepsi birden cırlaylar :

Öksüz ölmez, örselenir, kün körer,
Zahm taliy köp ocaklar söndirer.
Bir kün kelir biz güröldep cetermiz
Bu ızları taptap coyub ketermiz.
Biz öksüzler her vakıt şay kalmamız,
Tabiatka her vakıt hor bolmamız,
Devri kelir bizge de bir tañ atar.
Bu oñganlık bizge de bir can katar,
Tarihniñ bu son cilvesi nazıdır,
Kele yatkan kara kışmñ yazıdır,
Lakin bugün, ey cemaat, sizlerden,
Bolsa yardım yarın sizge bizlerden,
Yaş istikbal fidanları cetecek,
Kart dünyanı bizmiz devir etecek.

AYRILIK

Ayşege

Aygidi sevda pek yaman, ah bu caşlık,
Bolmagaydı arada kan kardaşlık,
Belki de şay kaygulu bolmaz edim.
Belki de şay gönülden solmaz edim.

Kasevetler kabargan cürek oynay,
Caşlığına dayanmay kanda kaynay,
Nursız'ana Kızların şavle kalmay,
Şay da bolsa köp köre hiç te talmay.

Yok katında sırınnı anlaman, yok,
Yazgan dertli cırınnı dınlaman yok,
Yok da, yok da dünyada küneş, ay yok,
„Çünkü o yok” her şiyde ölgen, şay yok.

Garip gönül uzak nı közlep tura,
Öksüz cürek toktamay, turmay ura.
Ah bu yaman „ayrılık” bolmagaydı.
Bu hasretlik kalbine tolmagaydı

Sonı çıkmay bu sözni ayta berseñ,
Ayrılgan dünyada tek men deseñ,
Abdırayman, şaşaman, baş aylana,
Birden katıb kalaman köz baylana.

Ayrılmadın, ayrılman Ayşe senden,
Şu son sözüm bir selam saga menden,
Niçün Ayşe kalbimni buzlatdın sen?
Menim kattı gönlimni sızlattın sen.

Ah sen Ayşem, sen Ayşem, yakdın Ayşem,
Sevda gülün gönline takdın Ayşem,
Menim sensiz bir künim — bir uzun yıl,
Dünya, ahret sen benim köz yaşım sil.

27 mayıs 1922

SIĞANÇIKMAN MIŞIÇIK

Üy kapımız artında bir siğançik bar edi :
Siğançikmın yuvasın teşiği tar edi.
Keçe çika siğançikrafda ölmek may aşay,
Kündüz kaça yuvaga, yata yuklay-şay yaşay.
Kapkan kurdık siğançik kapkanga da kirmedi
Hem şendan son yaramaz pek fasırdap cürmedi.

Öksiz kalgan sokakda bir mışıkım balası,
Taşlap ketken anası, karamagan babası,
Bu kiçkene mışıkım agam üyge ketirdi,
Aşap östi mışiçik eçkiçikday sekirdi.
Siğançikm o bir kün tutdı, buvup aşadı,
Sondan son o her vakıt avcı bolub yaşadı.

11 avgust 1921

TAYÇIGIM

Menim tayım ciren kaşka, kemiş kulak, al ayak,
Onım içün bar bir kameçimsabı kattı çom tayak,
Sabah saytın akam meni tayçığıma minsete,
Başın cete, kora boyı yavaş-yavaş cürsete.

Babam barsa bazardan bir yeger satub alacak,
Tepreç küni o yegerni corga tayga salacak,
Minecek de men tayımni ketecekinen koşuga,
Çölde cavlık oynacyakman allı-gulli poşiga.

Akşan üstı corgalatub köpük kuskan tayımni
Suklandırub karab turgan toy büyügi dayımni,
Kirecekmen köçürmeden aydamakday tiklenüb,
At üstünde onga-solga kurma cayday büklenüb.

Maga bonı üyretken son babam sipay başımni,
— „Cigit bol da kençe oglum sıl menim köz yaşımni”
Men de yenin etemen son „at üstünde ölermen,”
Batırlarman talaşırman, cigit borcin tölermen”

oktiabr 6 1921

ÇOLPANGA

Aynıñ yangında col tapışalmay,
Hasret, ölermiz mi biz kavuşalmay,
Tacimnin üstüne kongan çolpanım,
Nur saçkan deryaga colga çolpanım.

Dertimiz dayın aytışmasak da,
Taşlangan kızdayın kaytışmasak da,
Barabar oynadık bala bolganda,
Çöllerde geçekler açub solganda.

Moymında moyınçaklar calkıldaganda
Aydayın manlayın balkıldaganda,
Bağçalık çiçeklik bir köşekçikde,
Yeşillik tabii bir töşekçikde,

Ekevmiz bir dayın otura edik,
Kalpakka güllerni totura edik.
Bizlerni künlegen pakılcı saytan,
Yanağıñ nar edi, kaşlarıñ kaytan.

O saytan bizlerge av salgan eken :
Dinsizniñ kolında bav kalgan eken.
Yaş edik bilmedik biz dertleşmege,
Sırdaşub, mınlanub son sertleşmege.

Temiz edi kalbim çokrak suvundan,
Bileklerin sıkı edim buvundan.
Közlerime karay edin caltırab,
Men de senü öpe edim kaltırab.

Bir tuvgan, bir ekiz bolub yaşadık,
Bir töşekde, bir çanakda aşadık.
Bahtımız bizlerni birden ayırdı,
Gurdeli devrimiz moyın kayırdı.

Köklerge çok bolub ketdin çolpanım.
Savulmaz bir dertli etdin çolpanım.
Kaydasın ey benim asi melegim?
Yatkanda turganda hakdan tilegim.

Savlığında seni bir daha görmek,
Bir dakika katında zevk, sefa sürmek.
Eyvah, ömrümde yaşlık çağımın
Senin çün yas-matemi tutub ozdırdım.

TOKAYGA

Ey türk-tatar dünyasına şavle, nur saçkan Tokay,
Kara halkka ana tilmen hak yolın açkan Tokay,
Dertimiz, arzumızni cırlagan, aytkan Tokay,
Pek vakıtsız gulday solub aslına kaytkan Tokay.

Tokay senin kıymetinni savlıgında bilmedik
Sen bız içün can talaşdañ, erladiñ da, sayradıñ,
Taliy seni horlaganda köz yaşıñni silmedik,
Tek başıña, öz başıña takdirge tiş kayradıñ.

Niçün Tokay aramızda tañ atkancek kalmadıñ?
Niçün Tokay kalub kene yolbaşçımız bolmadıñ?
Bugün matem tutamız bız eşitalmay söziñni,
Yoklıgıñni pek duyamız, hatırlaymız öziñni.

Ustazımız, çolpanımız, sen başımızsın Tokay,
Col kösterdin caşlıkka sen o ogursız künlerde,
Bir çirakday kördiñ seni biz karanlık künlerde,
Bugün gene ocamızsın yolbaşçımızsın Tokay,

Dertli Tokay, moñlı Tokay, ömri kısa caş Tokay,
Halkçı edib şairlernin ordusına baş Tokay,
Sensin Tokay, kalbimizde halk süygisi yaratkan
Sensin Tokay bugün bizni „kara halkka” karatkan.

Inan Tokay! bugün bu halk küçin aldı kolına,
Taliy çıkub tektatalmaz endi onun colına.
Bakırğanın, çakırğanın senüñ nafle ketmedi,
Ah, ne yazık körälmadıñ, ömrüñ vefa etmedi.

Hürmet saga türk tatarnıñ sayıp süygen Tokay'ı,
Hakikatka, hakka bola canıp küygen Tokay'ı,
Tarihımız bayram etsin, köz aydınlar yasasin,
Senday şair yetiştirdi, Tokayımız yaşasın...

13 aprel 1920

KAYGU

Kiçkenc bir tatar üyi, ak kayanıñ tübünde,
Miyav kuşlar yuva tebken negiziniñ çetinde,
Küz vakıtı cavun cava keçelerniñ köbinde,
Taŋa yakın itler üre köçürmeniñ ogünde.

Zavallı ana it sesinden kımşana, bir ses seze,
Köziñ aç kelinini uyantmaga söz tize,
„Şerife! tur balam itler üre!...”
Karaltıga aşna bolgan bilgili bir cat kire.

Kelin birden seskenüb — „kim eken o” — silkine,
— Kulak sakldıñız mı anay, it ürüviniñ ilkine,
Eki üç yıldır her keçe dört-beş kere üre,
Bizni aldatıp abdıratub salkın sabır, dert bere.

Ey yarabbım, kim ekeñ şu? it oga dostluk ete,
Babalı öksüz Osmançıkniñ yel beşiğiniñ terbete,
Birden birge pencereniñ tasırdısı eşitle,
„Anay, Anay, Şerife” dep yanıklı bir ses kele.

Ana, kelin cevap bermiy, belli ya, til kürmele,
Şınar etc bir birine” — üy kapını sürmele”
Pencerege kelgenniñ sesı bir daha yüksele,
„Tañımaysız mı yokasa anay? kelinifiñden müjde tile”.

Hasret ana-vay balam kelgen-dep... bayıla,
Kelin kete kocasına kapu açmaga koyıla,
Dertli, carlı korantaga bugün bayram sayıla
Bayram tügül, gönülüne munlı kaygu cayıla.

Yaş kelinçek köz yaş töküp kocasına sarıla
Çerli cıgıt „ciber meni” — dep azganaçık darıla,
Kelin cılay, hem takmaklay kaynanaga burula,
„— Anay, uluñızniñ kolları yok” muñ yurekler urula.

Akmescid

11—24 yanvar 1920

ARFE KÜNI

Anam algan sılavuçın ocak başın ayalay,
İçker üyde üyken abam peştimalın sayalay.
Biz de kirdik hamamlıkka arkamızı cuvamız
Suv kuyuşub, sabunlaşub belinizni uvamız.

Cengem kirdi öz üyüne, üyün caya, cayrata,
Babam kurban pıçakların kayrakçıga kayrata.
Kartanamız yasin okuy, akşamlık aş pişire,
Kıygaçanı süzüp-süzüp sarı mayga şişire.

Biz de cezbeni toldurub korga taban süremiz
Komşularga son kıygaça üleştirüb cüremiz.
Akayların alayı da ekindige kett'ler
Karasuga ketkenkerde köyge kaytub cettiler.

Mazin akay gür davuşman ekindini okudı
Her ocakda birday etüb kıygaçalar kokudı.
Akşamlık aş aşamaga alayımız oturdık,
Kıygaçanı sim-sıkı etub kursaklarga totırdık.

Birazdan son babam alar yatsıga deb kettiler,
Kartiy masal aytdı, akam bizni tıraş etdiler.
Yari keçe yakınlagan edi bizler yatkanda
Sonki kurbanlıkni babamı tuvaşığa satkanda.

Mentöşekke kirgenimnen cayraganda kalganman
İştanımı büklegende baş astına salganman...
Pek zevkli köb cemişli bayram kördim tüşümde
Bir köp çapkın balaçıklar kuvup kele peşimden.

28 noyabr 1920
Akmescid

MUBALIGACI ŞAIRGE

Tabiatnı yazsañ eger tavnı-taşnı cılatasıñ,
Dalgalarıñ söleñdirseñ yerni kökni sılatasıñ
Kate kayb ateş, alev keçe eger akılından,
Bulutarnı cagacaksın tanrıñe pakılıñdan.

Pıçak, tüfek degen şıymı saga bermek pek kazalı
Köre koysañ bir bay, murza, imam, hatip, orazalı,
Ortalıkka kan kuyacak, saçıub kesub asacaksın,
Yakından köz batırmasañ koş tüfekni basacaksın.

Toz dumannı yazacak da başda kökdiñ gürüldiysin
Traktornı maktaycakda kara cerday zırıldıysın,
Cavun cava diycek bolsañ „tufan” saga bir azır aş,
Zitunnen çay saga köre eki közinen kap kara kaş.

Abul-gubul şiir yazub aytsañ eger hakçasına,
Kalem, balta alub kirsēñ aru şiir bahçasına,
Baltalarsın baş ayagın, unutasın, ese bir cel,
Vezin-mezin ölçisi yok, kafiyeñde bir buzuk tel

Şiir tuvul cır yazub halknıñ başnı avurtkancek,
Ortaklıknı berbat etub toz topraknı savurtkancek,
Yazmagannıñ beş kat aruv, ne ise dostum sonı hayır.
En sonunda bo sözlerden sen maga da bir pay ayır.

14 yanvar 1927
Akmesjid

ALMA ŞU KÜNLERİ

*Yabloçka ezgisinen aytilacak
külki türküsi*

Paduşah Nikolay tüşürüldi tahtından
Aytacakman sizge fakır halknıñ bahtından,
Bolşevik hem menşevik bek sıklet keçine,
Kırav tüşken frontda kadetnıñ küçine.

Akmescidni sorasan kaçub kelgenler tolgan,
Okumış yaş çufutlar alayı kommunist bolgan,
Hirsızlarınñ birevsi bir kassaga dalgan,
Bir kere de bir milyon kalb akça algan.

Ötmekniñ funti furunda on kumuşke çıkkın
Toyda yaşlar borazauga biner kumuş tıkkın,
Çıbırub cüre collarda bir köb kılıç takkın.

CIGITKE

Ey cigit, kalbiñni yıldırım ursa,
Duşmanıñ köksiñni tepmelep tursa,
Mezarıñ üstüne saraylar kursa,
Astından kene de „hakman” deb bağır,
Yardıma cigitler cigitin çağır.

Deryalar buz bolub üstüne cavsas,
Parlansa bu dünya boşlıkka avsa,
Duşmanıñ sülükday kanıñni savsa,
İçinde cangan ot sönmesin, cansın,
Artında kalganlar cigit dep ańsın.

Egerde kalbiñde cangan ot sönse,
Menliğin kırılsa horlıkka könse,
Çarhın toktasa, tersine dönse,
Ümütin üzülüp gönülün solnasın,
Cigithk hiç ölmez havfın bolmasın.

2 iyul 1921

SPEKULANT

Kuplet

Spekulant akay boynun burub eüre,
Catak malın uçotka alınganın köre,
Kagit kalp paralar ötmüy kolda kalgan,
Öter belleb, zavallı, bükleb ciyub salgan.

Baglaması : Ah paralar, paralar, yalancı paralar
Bizdaylarnı aldatıp akıññı alalar.
Katsın sinri endi ? çaresi kalmagan,
İşçi halkı onı sayuzga almagan.

Kayda kirse oga kahn kursak diyler,
Bir kaç çuval arkañman köter tursat diyler.
Ah paralar, paralar, yalancı paralar,
Bu paralar insanñın ak yüzini karalar.

BIRLIK

Birleşiyik turannı tiriltmege,
Bütün İslam alemin bir etmege,
Duşmanlardan, kurşundan, okdan korkmay. . . .

27 yanvar 1921

UYANINIZ TATARLAR

Ey Moskva öglerinde arslandayın çarpışub,
Atlar oynatkan tatar,
O vakıt bir yerine bin bir duşman ok atar
Bolsa, karşı turdıñ yıldızlarday tartışub,

Duşman senin zararına aynecilik etkende,
İnsanlıkka yaraşmaycak türli şaytanlık etub ;
Eriñ, kızıñ birlik bolub uruşmaga ketkende,
Saga tav, taş tüm-tüz edi turmay oytanlık etub,

Sen duşmannı boş yiberdiñ caylavdaki yıldıday
Haklıları kapamadıñ kiyik kadet halkınday.

Ayta koydım.

Okunasañ alub satsañ son ötmekke toıarsıñ,
Deste-deste akçaları cepçigiñe koyarsın.

Mart, 20, aprel, 18, 1920

MEKTUB

Bu küngecek sizden sırım kızledim,
Kalbîñizge kızlı bir col izledim,
Karar berdım içindekin aytmaga,
Gururlauma, sen de sırım ayt maga.

Her kün akşam kelesin sen tüşüme,
Sarub ala kalbînni bir işüme,
Kökden kelüb kiresin de koynıma,
Sarmaşıkday sarılasın boynıma.

Abdrayman, seskenemen turaman,
Birden lampa eskencesin buraman,
Yaslanaman töşegînniñ törüne,
„Ah”, degende akcigerini körüne.

Üyde yoksm, saklanasın, kaçasın,
Hasretînni tazertesin, açasın...
Cılay, cılay sarınaman cıataman,
Oylanaman kasevetke bataman.

Insan etde, akız, kabul et meni,
Satub algan yesırınday cet meni,
Köz yaşlarım etegine tökülsin,
İçindekî tamarlı dert sökülsin.

Nazlanganda sesim bitub, karılıb,
Kulaç açub ak boynıña sarılıb,
Dudagınnı al erniñe tiydірsem,
Avuzıña sırlarınıñı idirsem.

Sençün koyar edim canını ortaga,
Duacı bol laatımda tortaga,
Dünay ahret kullığına razıman,
Cevabın yaz bir kaç satır yazıman...

20 nayabr 1920

ŞİRLERİNİ NİÇ ÜN BASTIRMAYSIN? DEGEN DOSTIMA

Ah, katiyim, arkadaş, küneşim yok,
Sırdaşmaga aytmaga bir eşim yok,
Catıu kara küneşi yarıklatmay,
Oğanlık yok onları arıklatmay.

Apansızdan bir kece kün tuvacak,
Kalemimnen duşmanıı men kuvacak,
Şiirlerin altunıan yazacakman,
Şiir yazub, küğ ketüb azacakman.

Noyabr, 27, 1920

ÖPKELEV

.....ge

Betİme bet, köz tikiib karab turganda,
Men özİmden keçe oyga dalaman,
Duk-duk etiib köksim, kalbim urganda
Taşday katub kala buzday, talaman.

Şırnıklı, yarık, sırlı közleri,
Hislerimni ičke tarta alalar,
Erkelenub, küliib aytkan sözleri,
Cüregİme birer cara salalar.

Nar, almaday kızıl gülli yanagı,
Közlerİnday tışdan ičke oyula,
Oymak avzi süygİ-sevda çanagı,
Kıbirdasa bütün kaygunı coyula,

Memeleri asma yüzüm salkımlı,
Bir aşarlı bala tüslİ kıbirday,
Ak pamukday beyaz yumşak alkımı
Kıbirday da avzi ayta şıbirday.

Külümsireb kaşın çatıp süziile,
Son bir sözün aytub artka burula,
İçeklerim tüpden kopa üzile,
Arada başkasıman lafka kurula...

Hayırsızımı meni taşlab ketkeni,
Cüregim ura, katıp kalaman,
Başkasıman oynab şaka etkeni,
Canım sıkı hata aytub salaman.

Ey utanmaz, iki yüzli yaramaz,
Niçün meni yalan sözimen aldatdıñ?
Her korgeñni kişİ dost deb karamaz.
Hayalında yalan sevda yaratdıñ.

Tamşandırub sevda etdîn öziñe,
Kanmaycakman aytakan yalan söziñe,
Yemin etdîm saga lanet etmege,
Başım senden ayrıub alub ketmege.

1920, Akmesid, 27, noyabr

YAŞLIGINA TOYMA YÖLGEN ARLKADAŞIM YAHYA FERİT'ke

Biz ketemiz, sen kaldın, safını böldün,
Fidanday bir çaş edin, Ferid, öldün,
Şu ogırsız dert seni aldı kettı,
Çaş ölümün maga pek tesir etti.

Yoksulluğun, açlıgın hiç ayıtmagan,
Köyge yazıp babanın mugaytmagan,
Şay menlikli, bir içli bala edin,
„Yüz sürmen” dep, taş katıp kala edin.

Suvuklarda urbasız, colda-tışda,
Ayazlarda, karlarda, kara kışta,
Can talasıp, geceñni, gündüz etip,
Her kün sabah bir saat cayav ketip,

Pek zorlıkman okudın, bir dert kapdın,
Sen bu ince marazın bundan tapdın.
Kan tükürüp, kan kusıp, derdın artıp,
Men gönlünni alganda için tartıp,

— Ah, Amdı, Men Kırmı'ga kaytsam eger,
Turar edim . . .degenin şunçün meger . . .
Ey bahıtsız, ömürsüz, taliysız sen,
Kömülgen çaş kemirçek, çürügen ten,

Istanbul'ga bunn gün ketkenmedin?
Can çekişip ölmekçün cetkenmedin?
Akrabasız, anasız hem babasız,
Cat yerlerde tuvgansız, asabasız,

Can acırın, sırdaşın, seni süygen,
Senin için cılgan, camp küygen,
Kimseçığın yok edı, zavallı çaş,
Kimler tıkdı başına bir kara taş?

Cenazeñi kötergen kabir kazgan
Vasiyetüñ dınlagan, bızge yazgan,
Eki kürek topraknı ciyip-terip,
Mezarıña toldurıp, kolun kerip,

Dua etken bir insan tabıldı mı?
Açık kalmay mezarın cabıldı mı?

Akmescid, 12, yanvar, 1927

İÇİNDEKİLER

İlk söz	6
Baş söz	7
Altaylıga	13
Satlık imtihan	14
Sen mi ediñ ?	16
...Ga	17
Coşkun	18
Men de and ettim	19
And etkenmen aytaman	21
Körüşüv	23
Vesveseligim	25
Okugan kızga	26
Yoleılar	28
Tıntıv (Ablava)	30
Horlık	32
Ince	33
Kitabçı babaga	34
Caslikka	35
Tatar ocasına	37
Kalay etub sirimni saga açayım	38
Tatar içün	40
Kerç	42
Otursu	43
Ne saklandın o kadar ?	46
Eski tatar mektebi	47
Say demeniz babaylar	50
Ketme balam, ayıpdır	52
Leylaga	54
Yañı defter	55
Gizli suygı	56
Namushlı kızga (I)	57
Namushlı kızga (II)	58
Namushlı kızga (III)	59
Kargıs saga	60
Sen	61

Anama	62
Millet suygusi bolmagaydi	63
Gencliknin bir dakikalik zevki	64
Mekteb kerek	67
Yaş tatarga	69
Hos keldiniz	70
Ölüge	71
Karasuv	72
Bageasaray	74
Akyar yalisinda	76
Yaş tatarlarga '	79
Kizlarga pek yanasma	82
Cigitke	83
Tanda	84
Kırım tatar bitaraf konferensiyasına kelgen vekillernin köyge kaytkan son cema'atni ciyip aytkan nutuklavı	85
Közleri	88
Zeliha totay Çobanzadenin albumına	89
Seydahmed tatarnin kizi Ayse totayga	90
Tatar Şairlerine	91
Kadet kaçā	93
Talak	95
Açlık	96
Fenge	98
Taniş boldim	99
Kızıl taşlı Hatice totayga	102
Cigit türküsü	103
Ulu özenli Asiye totayga	104
Cigitnin ciri	105
Darulmalumatni bitirgen kızlar'mizga	107
Şarkılarga	108
Omur keçe	110
Öksizler	111
Ayrılık	114
Siğangıkman mişçik	115
Tayçigim	116
Çolpanga	117
Tokayga	119
Kaygu	120
Arfe küni	121

Mubaligaci şairge	122
Alma şu kunleri	123
Cigitké	124
Spekulant	125
Birlik	126
Uyaniniz tatarlar	127
Mektub	128
Şiirleriñni niçün bastirmaysın? Degen dostına . . .	129
Öpkelev	130
Yaşığına toymay ölgen arkadaşım Yahya Feritke . . .	132

Redactor: P. MIHAIL
Tehnoredactor: ELISABETA ZDRU

Dat la cules 5.10.1994. Bun de tipar 10.11.1994.
Apărut 1994. Tiraj 1.000 ex. Coli tipo 8,5. Format 16/61×86.
Tiparul executat la S.C. „UNIVERSUL” S.A. sub cd. 196/1994.

Director general al Casei de Editură şi Presă „ŞANSA” S.R.L.
MIHAIL PIŞCOCI

ISBN 973-9167-31-4

LEI 2500